

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ЗА РАД, ЗАПОШЉАВАЊЕ, БОРАЧКА И
СОЦИЈАЛНА ПИТАЊА

НАЦРТ ЗАКОНА
О ПРАВИМА БОРАЦА, ВОЈНИХ ИНВАЛИДА, ЦИВИЛНИХ ИНВАЛИДА РАТА
И ЧЛАНОВА ЊИХОВИХ ПОРОДИЦА
СА ОБРАЗЛОЖЕЊЕМ

Београд, 01.12.2014. године

НАЦРТ ЗАКОНА О ПРАВИМА БОРАЦА, ВОЈНИХ ИНВАЛИДА, ЦИВИЛНИХ ИНВАЛИДА РАТА И ЧЛАНОВА ЊИХОВИХ ПОРОДИЦА

Глава I

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

1. Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређују се посебна права и услови за остваривање права бораца, ратних и мирнодопских војних инвалида, цивилних инвалида рата, чланова породица палих и умрлих бораца и умрлих војних инвалида и лица које је погинуло или умрло у војсци у миру, чланова породица умрлих цивилних инвалида рата и цивилних жртава рата.

Члан 2.

На новчана примања утврђена овим законом не плаћају се порези или друге дажбине предвиђене општим прописима по основу личних или других прихода грађана.

Члан 3.

Средства за остваривање и коришћење права прописаних овим законом обезбеђују се у буџету Републике Србије.

2. Дефиниције

1) Борац

Члан 4.

Борац је држављанин Републике Србије који је:

1) учествовао у Другом светском рату као припадник војске Краљевине Југославије у рату од 6. до 17. априла 1941. године или у саставу савезничких армија;

2) учествовао у антифашистичкој народноослободилачкој борби у Другом светском рату као припадник партизанских одреда народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије, односно Југословенске армије, од 17. априла 1941. до 15. маја 1945. године;

3) учествовао у одбрани територијалног интегритета и суверенитета земље у Другом светском рату у саставу Југословенске војске у отаџбини, почев од 17. априла 1941. године до 12. септембра 1944. године;

4) вршио војне дужности или друге дужности за војне циљеве или за друге циљеве државне безбедности у оружаним акцијама од 17. августа 1990. године до 27. априла 1992. године, а за припаднике оружаних снага СФРЈ

стационираних на територији Босне и Херцеговине – до 19. маја 1992. године, ради одбране суверенитета, независности и територијалне целокупности Социјалистичке Федеративне Републике Југославије;

5) вршио војне дужности или друге дужности у вези са учествовањем у оружаном акцији предузетој за време мира после 27. априла 1992. године ради одбране суверенитета, независности и територијалне целокупности Савезне Републике Југославије, Државне заједнице Србија и Црна Гора, односно Републике Србије, до ступања на снагу овог закона;

6) вршио војне дужности или друге дужности за војне циљеве или за циљеве државне безбедности у вези са учествовањем у рату у Савезној Републици Југославији од 24. марта до 26. јуна 1999. године;

7) у рату или оружаним акцијама предузетим за време мира вршио војне дужности или друге дужности ради одбране суверенитета, независности, територијалне целокупности и уставног уређења Републике Србије, после ступања на снагу овог закона.

Члан 5.

Борац је и странац који је учествовао у рату или оружаним акцијама под околностима из члана 4. тач. 6) и 7), под условом да својство борца не може остварити од стране друге државе.

Члан 6.

Лице које је добровољно ступило у рат, односно у оружане акције предузете за време мира, може се сматрати борцем, у смислу овог закона, уколико се по ступању прикључило регуларним војним јединицама.

Лице које за време рата, односно оружаних акција извршава радне обавезе по одлукама надлежних органа не сматра се борцем по овом закону.

2) Војни инвалид

Члан 7.

Војни инвалид, у смислу овог закона, је ратни војни инвалид и мирнодопски војни инвалид.

а) Ратни војни инвалид

Члан 8.

Ратни војни инвалид је држављанин Републике Србије који је задобио рану, повреду, озледу или болест, због које је наступило оштећење његовог организма најмање за 20%, и то:

1) у вршењу војне дужности или друге дужности за војне циљеве са оружјем у рату или у оружаном акцији предузетој за време мира, под околностима из члана 5. овог закона;

2) при вршењу војних дужности у иностраној земљи која је у оружаном сукобу ако га је на вршење тих дужности упутио надлежни војни

орган у оквиру међународних обавеза Републике Србије и у оквиру препорука или одлука Уједињених нација;

3) за време ратног заробљеништва у које је доспео као борац из члана 5. овог закона, односно као лице из тачке 2) овог члана.

Држављанство Републике Србије као услов прописан ставом 1. овог члана подразумева постојање тог држављанства и у време када је настало оштећење његовог организма, као и у време подношења захтева за признавање својства ратног војног инвалида. Овај услов испуњава и лице из члана 5. овог закона које је у време настанка оштећења његовог организма имало држављанство друге републике СФРЈ, које је пре 27. априла 1992. године имало пребивалиште на територији Републике Србије и које је накнадно стекло држављанство Републике Србије.

Члан 9.

Ратни војни инвалид је лице из члана 8. овог закона, код кога је постојала болест која се погоршала под околностима из члана 8. овог закона, због које је наступило оштећење његовог организма најмање за 20%.

Члан 10.

Ратни војни инвалид је и странац код кога је наступило оштећење организма под околностима из члана 4. тач. 6) и 7) овог закона, ако својство ратног војног инвалида по том основу не може остварити од стране друге државе.

б) Мирнодопски војни инвалид

Члан 11.

Мирнодопски војни инвалид је држављанин Републике Србије који је у миру у својству војника на служењу војног рока са оружјем или без оружја или у својству војника који добровољно служи војни рок са оружјем у јединицама и установама Војске Србије (у даљем тексту: Војска), ученик односно кадет војношколске установе, слушалац школе за резервне официре и лице у резервном саставу на дужности у Војсци, у вршењу војне службе или дужности у вези с том службом, без своје кривице, задобио рану, повреду или озледу због које је наступило оштећење његовог организма најмање за 20%.

Изузетно од става 1. овог члана, мирнодопски војни инвалид је и држављанин Републике Србије који је у миру, као лице које извршава војну обавезу у цивилној служби, без своје кривице задобио рану, повреду или озледу за време гађања ватреним оружјем или других облика војне обуке који по својој природи могу изазвати повећану опасност за оштећење организма, ако су ти облици обуке предвиђени програмима обуке ових лица и ако је обуку планирао, организовао и контролисао орган војске или други надлежни државни орган одређен посебним прописом.

Члан 12.

Мирнодопски војни инвалид је држављанин Републике Србије који је у миру, као лице из члана 11. овог закона без своје кривице, задобио болест која је у узрочној вези са вршењем војне службе или дужности у вези с том службом, због чега је наступило оштећење његовог организма најмање за 60%.

Мирнодопски војни инвалид је и држављанин Републике Србије код кога је под околностима и условима из става 1. овог члана, услед погоршања болести која је постојала пре ступања у Војску, наступило оштећење организма најмање за 60%.

Члан 13.

Мирнодопски војни инвалид је и држављанин Републике Србије код кога је наступило оштећење организма најмање за 20% услед ране, повреде или озледе коју је задобио без своје кривице за време обуке за учешће у одбрани у организацијама које одреди надлежни орган ако је обуку планирао, организовао и контролисао орган Војске и ако се обука изводи по позиву надлежног органа, као и за време гађања ватреним оружјем и других облика војне обуке који по својој природи могу изазвати повећану опасност за оштећење организма, а који су предвиђени програмом обавезне обуке.

Члан 14.

Мирнодопски војни инвалид који стекне права по овом закону по основу болести и користи их најмање пет година, након којих се стање побољша и проценат инвалидитета смањи испод процента одређеног у члану 12. овог закона, задржава својство мирнодопског војног инвалида и користи права према смањеном проценту инвалидитета, под условом да утврђено оштећење организма није мање од 20%.

Члан 15.

Мирнодопски војни инвалид који накнадно испуни услове за стицање и својства ратног војног инвалида, стиче својство ратног војног инвалида, а инвалидитет му се утврђује према укупном оштећењу организма по оба основа.

Члан 16.

Нехат се не сматра кривицом у смислу одредаба чл. 11. до 13. овог закона.

Члан 17.

Прописима којима се уређује одбрана земље и вршење службе у Војсци утврђује се шта се сматра служењем војног рока, вршењем војне службе или дужности у вези с том службом и другим облицима оспособљавања грађана

за учешће у одбрани, шта се сматра извршавањем радне обавезе за време рата, односно оружаних акција, као и ко се сматра учеником, односно кадетом војношколске установе, слушаоцем школе за резервне официре, лицем у резервном саставу, односно лицем на професионалној војној служби.

3) Цивилни инвалид рата

Члан 18.

Цивилни инвалид рата је цивилно лице, држављанин Републике Србије, код кога је наступило оштећење организма најмање за 50% услед ране, повреде или озледе, која је:

1) задобијена злостављањем или лишењем слободе од стране непријатеља за време рата, у току извођења ратних операција, од заосталог ратног материјала или непријатељских диверзантских и терористичких акција, на територији Републике Србије, уколико је у време настанка оштећења организма имао држављанство Републике Србије и пребивалиште на територији Републике Србије;

2) задобијена у терористичком нападу у иностранству на дипломатске или конзуларне представнике Републике Србије;

3) задобијена у терористичком нападу у иностранству у дипломатско-конзуларном представништву Републике Србије.

4) Цивилна жртва рата

Члан 19.

Цивилна жртва рата је држављанин Републике Србије који је као цивилно лице изгубио живот под околностима из члана 18. овог закона.

5) Породица палог борца

Члан 20.

Породица палог борца је породица лица које је погинуло, умрло или нестало под околностима из чл. 4. и 8. овог закона или је умрло од последица ране, повреде, озледе или болести задобијене под тим околностима у року од годину дана од дана престанка учешћа у рату, односно оружаном акцији.

Породица палог борца је и породица лица које је својство ратног војног инвалида остварило по основу ране, повреде, озледе или болести задобијене под околностима из чл. 4. и 8. овог закона, а умрло је од последица тих оштећења организма у року од годину дана од дана престанка учешћа у рату, односно оружаном акцији.

Чланови породице палог борца који могу остварити права по овом закону јесу:

1) супружник, као и ванбрачни партнер ако има заједничко дете са палим борцем;

- 2) деца рођена у браку или ван брака и усвојена деца, као и пасторчад коју је пали борац издржавао;
- 3) родитељи, као и усвојитељи, очух и маћеха који су палог борца издржавали или које је пали борац издржавао;
- 4) деда и баба палог борца који су палог борца издржавали или које је пали борац издржавао.

6) Породица умрлог борца

Члан 21.

Породица умрлог борца је породица лица које је умрло после престанка учешћа у рату, односно оружаном акцији.

Чланови породице умрлог борца који могу остварити права по овом закону јесу:

- 1) супружник;
- 2) деца рођена у браку или ван брака и усвојена деца, као и пасторчад коју је умрли борац издржавао.

7) Породица умрлог војног инвалида и лица које је погинуло или умрло у Војсци у миру

Члан 22.

Породица умрлог војног инвалида је породица умрлог лица које је остварило својство војног инвалида I до VII групе.

Породица лица које је погинуло или умрло у Војсци у миру, је породица лица погинулог или умрлог од последица оштећења организма насталих под околностима наведеним у чл. 11. до 13. овог закона у Војсци или у року од годину дана од дана отпуштања из Војске.

Чланови породице лица из ст. 1. и 2. овог члана који могу остварити права по овом закону, јесу:

- 1) супружник;
- 2) деца рођена у браку или ван брака и усвојена деца, као и пасторчад коју је војни инвалид, односно погинуло или умрло лице издржавало
- 3) родитељи, односно усвојитељи, очух и маћеха који су војног инвалида, односно погинуло или умрло лице издржавали или које је он издржавао;
- 4) деда и баба који су војног инвалида, односно погинуло или умрло лице издржавали.

8) Породица умрлог цивилног инвалида рата и цивилне жртве рата

Члан 23.

Члан породице умрлог цивилног инвалида рата и члан породице цивилне жртве рата је лице које је у заједничком домаћинству са лицима из чл. 18. и 19. овог закона, живела најмање годину дана пре њихове смрти.

Чланови породице умрлог цивилног инвалида и цивилне жртве рата који могу остварити права по овом закону јесу:

- 1) супружник;
- 2) деца рођена у браку или ван брака и усвојена деца, као и пасторчад коју је цивилни инвалид рата, односно цивилна жртва рата, издржавао;
- 3) родитељи, односно усвојитељи, очух и маћеха који су цивилног инвалида рата, односно цивилну жртву рата издржавали

9) Ужа породица

Члан 24.

Чланови уже породице, у смислу овог закона, јесу:

- 1) супружник;
- 2) деца рођена у браку или ван брака, усвојена деца и пасторчад.

10) Издржавање

Члан 25.

Постојање издржавања као услова за остваривање права за кориснике из чл. 20. до 23. овог закона утврђује се по прописима којима се уређују породични односи.

Поред општих услова из става 1. овог члана, за постојање издржавања када су у питању очух, маћеха и пасторчад, неопходно је да је између њих постојала заједница живота најмање годину дана пре смрти лица по основу кога се право остварује.

Глава II

ПРАВА И УСЛОВИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА

Члан 26.

Права по овом закону су:

- 1) лична инвалиднина;
- 2) породична инвалиднина;
- 3) додатак за негу;
- 4) ортопедски додатак;

- 5) здравствена заштита;
- 6) медицинско-техничка помагала;
- 7) бањско-климатски опоравак;
- 8) месечно новчано примање;
- 9) накнада трошкова смештаја у установе социјалне заштите;
- 10) професионална рехабилитација и друга права у вези са професионалном рехабилитацијом;
- 11) инвалидски додатак;
- 12) новчана накнада за набавку путничког моторног возила;
- 13) приоритет при упису у образовне установе;
- 14) приоритет при додели стипендија и смештаја у ћачке, односно студентске домове;
- 15) приоритет у решавању законом утврђених права и интереса;
- 16) право на олакшице у остваривању комуналних услуга;
- 17) право на приоритет у запошљавању;
- 18) право на решавање стамбених потреба;
- 19) право на посебан пензијски стаж;
- 20) пореске и царинске олакшице;
- 21) накнада трошкова путовања;
- 22) бесплатна и повлашћена возња;
- 23) право на легитимацију;
- 24) право на почасно место на државним свечаностима;
- 25) право на помоћ у случају смрти.

1. Одређивање и усклађивање новчаних износа права

Члан 27.

Лична инвалиднина, породична инвалиднина, додатак за негу, ортопедски додатак, инвалидски додатак и месечно новчано примање, одређују се у месечним износима и доспевају након што решење о признатом праву постане правноснажно.

Износи новчаних примања из става 1. овог члана усклађују се месечно са кретањем (раст и пад) просечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији према податку републичког органа надлежног за послове статистике.

Члан 28.

Основ за одређивање новчаних износа личне инвалиднине, породичне инвалиднине, додатка за негу, ортопедског додатка, инвалидског додатка ратног војног инвалида у радном односу, инвалидског додатка незапосленог ратног војног инвалида, инвалидског додатка ратног војног инвалида који је остварио пензију или је неспособан за рад, једнократне помоћи у случају смрти и накнаде трошкова сахране, јесте износ просечне месечне зараде по запосленом без пореза и доприноса у Републици Србији за месец који претходи месецу за који се врши исплата (у даљем тексту: основ) према податку републичког органа надлежног за послове статистике.

Члан 29.

Месечно новчано примање обрачунава се у одговарајућем проценту од просечне месечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији из године која претходи години обрачунског периода за који се право признаје (у даљем тексту: просечна годишња зарада), према податку републичког органа надлежног за послове статистике.

Члан 30.

Министар надлежан за послове борачко-инвалидске заштите (у даљем тексту: надлежни министар) утврђује номиналне износе примања из чл. 28. и 29. овог закона, према податку републичког органа надлежног за послове статистике.

2. Остваривање својства борца

Члан 31.

Борац из члана 4. овог закона, разврстава се у следеће групе:

- 1) борац – ветеран Другог светског рата (борац из члана 4. тач. 1), 2) и 3) овог закона);
- 2) борац из оружаних акција после 17. августа 1990. године и рата у СРЈ 1999. године (борац из члана 4. тач. 4), 5), 6) и 7) и члана 5. овог закона).

Борац из става 1. овог члана разврстава се, према времену и територији војног ангажовања, у следеће категорије:

- 1) борац I категорије (борац са ангажовањем преко 300 дана, борац из члана 4. тачка б) овог закона са ангажовањем 78 и више дана на територији Аутономне покрајине Косово и Метохија, као и борац коме је признато својство ратног војног инвалида, без обзира на дужину његовог ангажовања);
- 2) борац II категорије (борац са ангажовањем од 51 до 300 дана);
- 3) борац III категорије (борац са ангажовањем до 50 дана).

Као време ангажовања у смислу става 2. овог члана сматра се и време које је борац након укључења у састав војне јединице провео на одсуству по основу боловања или привремене неспособности за војну службу одобрене на основу налаза и мишљења надлежне војно - лекарске комисије (за припаднике Војске), односно другог надлежног стручно-медицинског органа (за припаднике других оружаних формација), као и време које је борац провео у заробљеништву у које је доспео под околностима из члана 4. овог закона.

Члан 32.

Својство борца из члана 4. овог закона утврђује се решењем.

Решењем којим се утврђује ствојство борца врши се разврставање борца у групе сходно члану 31. став 1. овог закона, односно у категорије сходно члану 31. став 2. овог закона.

3. Лична инвалиднина

Члан 33.

Право на личну инвалиднину има војни инвалид и цивилни инвалид рата, у складу са овим законом.

Војни инвалид и цивилни инвалид рата, ради остваривања права из става 1. овог члана, разврстава се у групу инвалидитета према степену оштећења организма израженом у проценту.

Процент инвалидитета одређује се трајно или привремено, сразмерно оштећењу организма које је настало као последица ране, повреде, озледе или болести задобијене под околностима утврђеним овим законом.

Привремени проценат инвалидитета утврђује се ако постоје изгледи да ће се оштећење организма у знатној мери побољшати применом било ког медицинског средства (оперативне интервенције, физикалне терапије и рехабилитације, медикаментозно лечење и др.).

За одређивање процента инвалидитета узимају се у обзир и оштећења организма настала услед употребе стандардних лекова, операција и других терапеутских подухвата ради лечења од рана, повреда, озледа и болести задобијених под околностима предвиђеним овим законом и ношења медицинско-техничких помагала, губитак или тешко оштећење парног органа ако је други парни орган изгубљен или тешко оштећен услед последица ране, повреде, озледе или болести задобијене под околностима утврђеним овим законом, околности под којима је код малолетника и ратних заробљеника наступило оштећење организма услед психосоматских оштећења и поремећаја, као и пол инвалида.

Члан 34.

Својство војног инвалида и својство цивилног инвалида рата на основу оштећења организма које је настало услед ране, повреде или озледе може се утврдити само ако је рана, повреда или озледа оставила видне трагове.

Видним траговима, у смислу става 1. овог члана, сматрају се јасно видљиви трагови на површини тела и видљива оштећења унутрашњих органа утврђена одговарајућим дијагностичким методама.

Члан 35.

При утврђивању процента војног инвалидитета лицима код којих је под околностима из члана 9. и члана 12. став 2. овог закона наступило оштећење организма услед погоршања болести, узима се одговарајући проценат

од целокупног оштећења организма, с обзиром на природу болести и њен развитак, трајање и тежину ратних напора, односно напора при вршењу војне службе, као и друге околности које су утицале на болест.

Процент војног инвалидитета утврђен коначним решењем по одредби става 1. овог члана на основу погоршања болести, који је одређен при првом утврђивању војног инвалидитета, не може се доцније повећати без обзира на даље погоршање оштећења организма.

Члан 36.

Према проценту инвалидитета војни инвалиди разврставају се у десет група војног инвалидитета (од I до X), и то:

I група – инвалиди са 100% инвалидитета којима је за редован живот потребна нега и помоћ;

II група – инвалиди са 100% инвалидитета;

III група – инвалиди са 90% инвалидитета;

IV група – инвалиди са 80% инвалидитета;

V група – инвалиди са 70% инвалидитета;

VI група – инвалиди са 60% инвалидитета;

VII група – инвалиди са 50% инвалидитета;

VIII група – инвалиди са 40% инвалидитета;

IX група – инвалиди са 30% инвалидитета;

X група – инвалиди са 20% инвалидитета.

Према проценту инвалидитета цивилни инвалиди рата разврставају се у седам група инвалидитета (од I до VII), и то:

I група – инвалиди са 100% инвалидитета којима је за редован живот потребна нега и помоћ;

II група – инвалиди са 100% инвалидитета;

III група – инвалиди са 90% инвалидитета;

IV група – инвалиди са 80% инвалидитета;

V група – инвалиди са 70% инвалидитета;

VI група – инвалиди са 60% инвалидитета;

VII група – инвалиди са 50% инвалидитета.

Члан 37.

Лична инвалиднина одређује се према групи инвалидитета.

Месечни износ личне инвалиднине одређује се у проценту од основа и износи за:

1)	I групу	180,00%
2)	II групу	131,40%
3)	III групу	99,00%
4)	IV групу	73,80%
5)	V групу	52,20%
6)	VI групу	32,40%
7)	VII групу	23,40%

8) VIII групу	14,40%
9) IX групу	12,60%
10) X групу	10,80%

4. Породична инвалиднина

Члан 38.

Право на породичну инвалиднину могу остварити чланови породица наведених у члану 20. став 3. и члану 22. став 3. овог закона, ако имају држављанство Републике Србије и под условима прописаним овим законом.

Члан 39.

Право на породичну инвалиднину има удова – кад наврши 45 година живота или удовац – кад наврши 50 година живота, као и пре навршене 45, односно 50. године живота, ако су неспособни за рад.

Ако ужу породицу сачињавају супружник са једним дететом или са више деце, супружник има право на породичну инвалиднину као сауживалац са њима, без обзира на услове из става 1. овог члана и то док и једно од те деце има право на породичну инвалиднину.

Члан 40.

Право на породичну инвалиднину има дете, усвојеник и пасторче до навршене 15. године живота.

После навршених 15 година живота лице из става 1. овог члана има право на породичну инвалиднину и она му припада до завршетка школовања, али најдоцније до навршених 20. године живота, ако похађа средњу школу, као и до 27. године живота (дете палог борца), односно до 26 година живота (дете умрлог војног инвалида) ако похађају високошколску установу.

Лице из става 1. овог члана старије од 15 година живота које није на школовању има право на породичну инвалиднину ако је неспособно за рад – за време док та неспособност траје, под условом да је основ који је изазвао ту неспособност наступио пре навршене 15. године, односно 26. године живота, а код детета палог борца пре 27. године живота.

Члан 41.

Сматра се да се дете налази на школовању у смислу члана 40. став 2. овог закона уколико похађа основну или средњу школу, ако има статус студента првог, другог или трећег степена студија у складу са прописима који уређују основно, средње и високо образовање и уколико има статус лица на школовању према статуту установе из области образовања и школовања у којој се налази на школовању.

Постојање статуса студента првог, другог или трећег степена студија утврђује се на основу статута високошколске установе.

У току школовања права по овом закону припадају само уколико се једна година истог степена школовања упише највише два пута. Детету које заврши задњу школску годину студија, права по овом закону припадају до дипломирања, а најдуже до годину дана од дана завршетка задње школске године студија.

После завршетка школовања на једној установи из области образовања и васпитања дете не може остваривати права по овом закону ако поново упише исту или другу установу истог или нижег степена образовања.

Дете на школовању, коме је одобрено мировање права и обавеза, право на породичну инвалиднину задржава само у случајевима када му је мировање права и обавеза одобрено услед болести.

Члан 42.

Право на породичну инвалиднину остварују само чланови породице који испуњавају прописане услове и то чланови уже породице лица по основу кога се остварује право – с једне стране и родитељи или усвојитељи, очух, маћеха, односно деда и баба – с друге стране.

Члан 43.

Ако право на породичну инвалиднину користи више чланова породице у оквиру једне групе сродника наведених у члану 42. овог закона, породичну инвалиднину остварују као сауживаоци.

Износ породичне инвалиднине када право остварују сауживаоци утврђује се тако што се износ породичне инвалиднине из чл. 49, 50. и 51. овог закона који припада једном од сауживаоца повећава за по 50% за сваког следећег сауживаоца.

У случају из става 2. овог члана износ породичне инвалиднине сауживаоцима припада на равне делове.

Члан 44.

Чланови породице палог борца из члана 20. став 3. тачка 3) овог закона и чланови породице војног инвалида од I до VII групе, односно лица које је погинуло или умрло у Војсци или умрло у року од годину дана од дана отпуштања из Војске из члана 22. став 3. тачка 3) овог закона имају право на породичну инвалиднину иако су чланови уже породице остварили ово право.

Усвојитељи или очух, односно маћеха из члана 20. став 3. тачка 3) и члана 22. став 3. тачка 3) овог закона остварује право на породичну инвалиднину пре родитеља, ако родитељ није вршио родитељско право према

лицу од кога изводи право на породичну инвалиднину, односно ако родитељ није издржавао то лице.

Члан 45.

Деда и баба палог борца, лица које је погинуло или умрло у војсци у миру и умрлог војног инвалида од I до VII групе имају право на породичну инвалиднину ако породичну инвалиднину не остварују чланови породице из члана 20. став 3. тач. 1), 2) и 3) овог закона, односно из члана 22. став 3. тач. 1), 2) и 3). Ако породицу сачињавају деда и баба по оцу и деда и баба по мајци, право на породичну инвалиднину имају деда и баба који су се старали о подизању и васпитању лица од којег изводе право, односно деда и баба које је то лице издржавало.

Члан 46.

Члан породице који испуњава услове за признање права на породичну инвалиднину по два или више лица, има право на породичну инвалиднину у несмањеном износу по сваком од тих лица, с тим да право на увећану породичну инвалиднину из члана 54. овог закона може остварити само по једном лицу.

Члан 47.

Право на породичну инвалиднину, под условима прописаним овим законом, има и војни инвалид, односно цивилни инвалид рата.

Члан 48.

Породична инвалиднина признаје се као:

- а) породична инвалиднина по палом борцу,
- б) породична инвалиднина по лицу које је погинуло или умрло у Војсци,
- в) породична инвалиднина по умрлом војном инвалиду,
- г) додатак за родитеља палог борца,
- д) увећана породична инвалиднина.

а) Породична инвалиднина по палом борцу

Члан 49.

Породична инвалиднина за корисника који је то право остварио као члан породице лица из члана 20. ст. 1. и 2. овог закона, износи 108,00% од основа.

б) Породична инвалиднина по лицу које је погинуло или умрло у Војсци у миру

Члан 50.

Породична инвалиднина за корисника који је то право остварио као члан породице војника или лица у резервном саставу који је погинуо или умро од последица ране, повреде, озледа или болести задобијене за време вршења војних дужности у миру у Војсци задобијених под околностима из чл. 11. и 13. овог закона или је умрло од последица задобијених рана, повреда или озледа под околностима у року од годину дана од престанка војног ангажовања износи 108,00% од основа.

в) Породична инвалиднина по умрлом војном инвалиду

Члан 51.

Породична инвалиднина по умрлом војном инвалиду од I до VII групе износи 18% од основа.

г) Породична инвалиднине по умрлом војном инвалиду који је користио додатак за негу

Члан 52.

Члан породице који је пружао негу и помоћ војном инвалиду од I до IV групе иза његове смрти има право на породичну инвалиднину у износу 48% од основа, без права на породичну инвалиднину из члана 51. овог закона.

д) Допатак за родитеља палог борца

Члан 53.

Родитељ палог борца који није имао друге деце, као и родитељ палог борца који је имао више деце и коме су остала деца изгубила живот као грађанске жртве рата, поред права на породичну инвалиднину у износу из члана 49. овог закона, има и право на додатак за родитеља палог борца у износу 54% од основа.

Ако услове за признавање права на додатак за родитеља палог борца испуњавају оба родитеља – као сауживаоци породичне инвалиднине, увећање породичне инвалиднине из става 1. овог члана износи 81% од основа и припада им на равне делове.

ђ) Увећана породична инвалиднина**Члан 54.**

Право на увећану породичну инвалиднину, поред права на породичну инвалиднину из члана 49. овог закона, односно и поред права на додатак за родитеља палог борца из члана 53. овог закона, имају:

- родитељ палог борца који није имао друге деце,
- супружник палог борца који нема деце,
- родитељ, односно супружник палог борца који има само једно или више деце која су неспособна за рад, под условом да је основ који је изазвао неспособност за рад наступио пре 15. године живота детета, односно пре навршених 26. година живота ако је дете било на школовању а код детета палог борца пре 27. године живота;
- дете палог борца;
- корисници породичне инвалиднине по два или више пала бораца.

Увећана породична инвалиднина из става 1. овог члана износи 63% од основа.

Ако више лица из става 1. овог члана испуњавају услове за признавање права на породичну инвалиднину као сауживаоци, увећана породична инвалиднина у износу из става 2. овог члана припада сваком од њих.

5. Додатак за негу**Члан 55.**

Право на додатак за негу имају:

- 1) војни инвалид и цивилни инвалид рата I групе;
- 2) војни инвалид и цивилни инвалид рата II, III и IV групе код којег постоји било које оштећење организма које је, заједно са утврђеним инвалидитетом по основу овог закона, једнако оштећењу организма војног инвалида I групе;
- 3) корисник права на месечно новчано примање.

Члан 56.

Лица из члана 55. овог закона, ради остваривања права на додатак за негу, разврставају се у четири степена, и то:

1) у први степен – војни инвалиди и цивилни инвалиди рата I групе који су потпуно неспособни за обављање основних животних потреба и којима је неопходна непрекидна нега и помоћ другог лица;

2) у други степен – војни инвалиди и цивилни инвалиди рата I групе који нису разврстани у први степен, као и војни инвалиди и цивилни инвалиди рата II, III и IV групе који су потпуно неспособни за обављање основних животних потреба и којима је неопходна непрекидна нега и помоћ другог лица;

3) у трећи степен – војни инвалиди и цивилни инвалиди рата II, III и IV групе код којих постоји било које оштећење организма које је заједно са

утврђеним инвалидитетом по основу овог закона једнако оштећењу организма војног инвалида I групе коме припада додатак за негу;

4) у четврти степен – корисници из члана 55. тач. 3) овог закона чије је оштећење организма једнако оштећењу организма војног инвалида I групе коме припада додатак за негу или су потпуно неспособни за обављање основних животних потреба и којима је неопходна непрекидна нега и помоћ другог лица.

Члан 57.

Додатак за негу одређује се у проценту од основа и износи:

- 1) за први степен 180,00%;
- 2) за други степен 118,00%;
- 3) за трећи степен 82,80%;
- 4) за четврти степен 36,00%.

Кориснику додатка за негу не исплаћује се овај додатак док се налази на лечењу у стационарној здравственој организацији преко 60 дана.

Члан 58.

Војни инвалид корисник додатка за негу I, II или III степена има право на накнаду износа који је, као обвезник плаћања доприноса за обавезно социјално осигурање, платио за лице које му пружа негу са којим је закључио уговор о раду, у складу са прописима о раду, односно други уговор у складу са законом.

Висина основице у односу на коју се утврђује накнада доприноса из става 1. овог члана не може бити већа од износа додатка за негу који је војном инвалиду признат.

6. Ортопедски додатак

Члан 59.

Право на ортопедски додатак има војни инвалид и цивилни инвалид рата I до VI групе коме је својство војног инвалида, односно цивилног инвалида рата признато по основу оштећења организма које је проузроковало ампутацију екстремитета или тешко оштећење функције екстремитета, као и због потпуног губитка вида на оба ока.

Оштећења организма из става 1. овог члана разврставају се у четири степена, према тежини, врсти и узроку оштећења.

Члан 60.

Ортопедски додатак одређује се у проценту од основа и износи:

- 1) за први степен 52,2%;
- 2) за други степен 39,6%;

- 3) за трећи степен 25,2%;
- 4) за четврти степен 12,6%.

Ортопедски додатак из става 1. тачка 1) овог члана повећава се за 25% инвалиду код кога постоје два или више оштећења првог степена и износи 65% од основа.

7. Здравствена заштита

Члан 61.

Борац, ратни војни инвалид, мирнодопски војни инвалид, цивилни инвалид рата, корисник породичне инвалиднине, корисник месечног новчаног примања, као и чланови њихових породица, у смислу одредаба овог закона, остварују право на здравствену заштиту у складу са прописима којима се уређује здравствено осигурање.

8. Медицинско-техничка помагала

Члан 62.

Војни инвалид у смислу овог закона, остварује право на медицинско техничка помагала у складу са прописима којима се уређује здравствено осигурање.

Изузетно од става 1. овог члана, за оштећења организма по основу којих му је признато својство војног инвалида право на: протезе за горње и доње екстремитете, ортозе и инвалидска колица, у већем обиму, стандарду и садржини војни инвалид остварује на терет средстава буџета Републике Србије, ако право на исту врсту медицинско техничких помагала није остварио по правилима којима се уређује здравствено осигурање.

9. Бањско-климатски опоравак

Члан 63.

Војни инвалид и корисник породичне инвалиднине по основу два или више пала борца имају право на бањско-климатски опоравак.

Члан 64.

Бањско-климатски опоравак, у смислу овог закона, јесте опоравак на који се упућују корисници из члана 63. овог закона у циљу побољшања њиховог општег здравственог стања.

Члан 65.

Бањско-климатски опоравак спроводи се на основу уговора о бањско-климатском опоравку лица из члана 63. овог закона који закључује

надлежни министар са специјалним болницама за рехабилитацију на територији Републике Србије у складу са индикационим подручјима и планом мрежа ових организација.

Уговорима из става 1. овог члана нарочито се утврђују обим и квалитет услуга које те организације пружају корисницима, цене тих услуга и друга међусобна права и обавезе.

Трошкове коришћења бањско-климатског опоравка министарство надлежно за послове борачко-инвалидске заштите (у даљем тексту: надлежно министарство) исплаћује здравственим и другим организацијама у којима се спроводи опоравак.

Члан 66.

Бањско-климатски опоравак спроводи се по посебном програму.

10. Месечно новчано примање

Члан 67.

Право на месечно новчано примање има борац – ветеран Другог светског рата из члана 31. став 1. тачка 1) овог закона који је учесник Народноослободилачког рата од пре 1. јануара 1944. године (мушкарци), односно од пре 1. јануара 1945. године (жене) без прекида до 15. маја 1945. године, као и војни инвалид, цивилни инвалид рата, корисник породичне инвалиднине, члан породице умрлог борца из члана 31. став 1. тачка 1), члан породице умрлог цивилног инвалида рата и члан породице цивилне жртве рата.

Члан 68.

Лице из члана 67. овог закона има право на месечно новчано примање под следећим условима:

- да је држављанин Републике Србије и има пребивалиште на територији Републике Србије;
- да је материјално необезбеђен;
- да је неспособан за рад;
- да испуњава имовинске услове утврђене овим законом;
- да не остварује право на инвалидски додатак по овом закону;
- да не остварује стално месечно новчано примање или изузетно месечно новчано примање по овом закону, као права задржана прелазним и завршним одредбама овог закона;
- да не остварује право на новчану помоћ за време професионалне рехабилитације по овом закону или другом правном основу.

Право на месечно новчано примање по овом закону борац – ветеран Другог светског рата из члана 4. став 1. тачка 2) има уколико му је време ангажовања у Другом светском рату од ступања у Народноослободилачки рат до 15. маја 1945. године решењем надлежног органа Републике Србије

признато у посебан пензијски стаж у двоструком трајању по прописима пензијског и инвалидског осигурања, а борац - ветеран Другог светског рата из члана 4. став 1. тачка 3) уколико му је својство борца признато решењем надлежног органа по одредбама овог закона.

Члан 69.

Члан породице умрлог борца из члана 31. став 1. тачка 1) може остварити право на месечно новчано примање под додатним условима, поред услова из члана 68. овог закона, и то:

- ако је најмање годину дана пре смрти борца са њим живео у заједничком домаћинству и ако је самохран или
- ако је годину дана пре смрти борца са њим живео у заједничком домаћинству а умрли борац је за живота користио право на месечно новчано примање, по овом закону, односно аналогно право по прописима који престају да важе ступањем на снагу овог закона или ако му је аналогно право признато по ранијим прописима аутономних покрајина из области борачко-инвалидске заштите.

Члан 70.

Материјално необезбеђеним, у смислу члана 68. алинеја 2. овог закона, сматра се лице које није у радном односу, није оснивач ни члан привредног друштва, нити је оснивач или члан друге организације која остварује профит, не обавља самосталну делатност, односно није предузетник, и не остварује накнаду за време незапослености или новчане накнаде у вези са професионалном рехабилитацијом и материјалну подршку путем новчане социјалне помоћи и других права по прописима у области социјалне заштите и не остварује право власништва или плодоуживања на пољопривредном земљишту површине 10 или више хектара.

Члан 71.

Неспособним за рад, у смислу члана 68. алинеја 3. овог закона, сматра се:

- 1) војни инвалид од I до VI групе;
- 2) лице старије од 65 година живота - удовац, односно 60 година живота - удова;
- 3) лице код којег постоји потпун губитак радне способности у смислу прописа о пензијском и инвалидском осигурању;
- 4) дете до навршене 15. године живота и дете на школовању под условима из члана 40. овог закона, као и дете старије од 15 година живота које није на школовању а неспособно је за рад, под условом да је основ који је изазвао ту неспособност наступио пре његове 15. године живота;
- 5) удовац млађи од 65 година живота, односно удовица млађа од 60 година живота који има дете млађе од 15 година живота или старије дете неспособно за рад, под условом да је основ који је изазвао ту неспособност наступио пре његове 15 године живота, ако се стара о детету и са њим живи у заједничком домаћинству.

Члан 72.

Имовински услови за остваривање права на месечно новчано примање из члана 68. алинеја 4. овог закона испуњени су ако приходи корисника и чланова његовог домаћинства не прелазе имовинске цензусе, који се утврђују у одговарајућим процентуалним износима од просечне годишње зараде и то:

- 60% - за корисника чије домаћинство не остварује катастарски приход;
- 60% - за корисника чије домаћинство остварује само катастарски приход који је мањи од 3% од наведене зараде;
- 45% - за корисника чије домаћинство остварује само катастарски приход већи од 3% од наведене зараде;
- 45% - за корисника чије домаћинство остварује катастарски приход и друге приходе који су у укупном износу већи од 3% од наведене зараде.

Члан 73.

Оцена услова за признавање односно коришћење права на месечно новчано примање врши се у обрачунском периоду који траје две године и то од 1. априла текуће године до 31. марта друге године, према износима прихода које остварују корисник и чланови његовог домаћинства из године која претходи овом обрачунском периоду, односно према првом наредном месецу по стицању тог прихода уколико је стечен у току овог периода.

Члан 74.

Чланови корисниковог домаћинства чија су приходи од утицаја на остваривање права и на које се деле укупни приходи јесу: супружник, ванбрачни партнер са којим корисник има заједничко дете, деца (рођена у браку или ван брака, усвојена и пасторчад), родитељи, усвојитељи, очух или маћеха, који са корисником живе у заједничком домаћинству.

Заједничким домаћинством се, у смислу става 1. овог члана, сматра заједница живота, становања и трошења остварених прихода. Заједничким домаћинством се сматра и заједнички живот лица из става 1. овог члана у истом стану, односно у истој породичној кући или на истом пољопривредном газдинству.

Члан 75.

Приходи који утичу на утврђивање износа месечног новчаног примања у смислу члана 73. овог закона јесу: пензија, приход од пољопривреде и шумарства, приход од покретне или непокретне имовине, приход од капитала, зарада и остала новчана примања из радног односа без пореза и доприноса, приход од власништва над привредним друштвом или друге доходне организације, приход од обављања самосталне делатности, односно

предузетништва, накнада за време незапослености због престанка радног односа, накнада у вези са професионалном рехабилитацијом, материјална подршка путем новчане социјалне помоћи и других права по прописима из социјалне заштите, отпремнина остварена због престанка радног односа (стимулативна отпремнина, односно отпремнина остварена отказом запосленог).

Приходи из става 1. овог члана утврђују се у висини просечног месечног износа.

Просечан месечни износ прихода по члану домаћинства утврђује се тако што се укупни месечни приходи из става 1. овог члана корисника и чланова његовог домаћинства поделе са бројем који чине корисник и чланови његовог домаћинства из члана 74. став 1. овог закона.

Члан 76.

Приходом од пољопривреде и шумарства, у смислу овог закона, сматра се катастарски приход или стварни приход са земљишта на коме постоји право власништва, право коришћења или право плодуживања.

Приходом од непокретне имовине, у смислу овог закона, сматрају се приходи које власник оствари издавањем у закуп или подзакуп непокретности (земљиште, стамбене и пословне зграде, делови тих зграда, станови, пословне просторије, гараже и др.).

Приходом од покретне имовине, у смислу овог закона, сматрају се приходи које власник оствари давањем у закуп опреме, транспортних средстава и друге покретне имовине.

Приходом од капитала, у смислу овог закона, сматра се приход од дивиденди, камате и удела у добити.

Отпремнина остварена због престанка радног односа узима се као месечни приход у износу који се добије када се остварена отпремнина подели на 12 месеци.

Уколико члану домаћинства који је у радном односу за одређени месец или период послодавац није исплатио зараду или је исплатио у мањем износу од износа минималне цене рада обрачунате за 174 сата (у даљем тексту: минимална цена рада на месечном нивоу), при утврђивању права, као износ од утицаја на право узима се износ минималне цене рада без пореза и доприноса у републици на месечном нивоу.

Ако је супружник корисника месечног новчаног примања запослен у иностранству код иностраног послодавца или тамо самостално обавља професионалну делатност, сматра се да месечни приход по члану домаћинства прелази имовинске цензусе из члана 72. овог закона.

Приход у смислу ст. 2, 3. и 4. овог члана јесте износ који служи као основица за обрачунавање пореза на доходак грађана.

Члан 77.

Приликом обрачуна износа месечног новчаног примања наведени приходи су од утицаја на следећи начин:

- Самохраним корисницима и корисницима старијим од 80 година од утицаја је катастарски приход који је служио за разрез пореза умањен за 50%; супружнику, деци и родитељима војног инвалида коме је припадао додатак за негу и помоћ од стране другог лица од утицаја је катастарски приход без увећања; корисницима старијим од 70 година и корисницима чије је телесно оштећење организма једнако телесном оштећењу организма војних инвалида I групе од утицаја је катастарски приход увећан 7 пута; осталим корисницима од утицаја је катастарски приход увећан 12 пута.

- Супружнику и детету војног инвалида коме је припадао додатак за негу и помоћ од стране другог лица, самохраним корисницима и корисницима старијим од 80 година, приликом обрачуна износа права на месечно новчано примање, када су зарада или пензија од утицаја на то право, узима се 60% износа наведених прихода.

- Приликом обрачуна месечног новчаног примања кориснику код кога је пензија приход од утицаја на право, а пензија је мања од најнижег износа пензије, као и корисницима старијим од 70 година, као утицајни приход узима се 80% од износа наведене пензије.

Члан 78.

Износ месечног новчаног примања који припада кориснику утврђује се на следећи начин:

- Кориснику чије домаћинство не остварује приход од утицаја на право припада месечно новчано примање у износу 60% од просечне годишње зараде, а кориснику старијем од 80 година у износу 70% од просечне годишње зараде (пун износ месечног новчаног примања).

- Кориснику чије домаћинство остварује приход од утицаја на право, месечно новчано примање утврђује се у износу разлике између износа из става 1. овог члана и просечног месечног износа прихода по члану домаћинства (умањен износ месечног новчаног примања).

- Кориснику чије домаћинство остварује само катастарски приход који је по члану домаћинства већи од 3% од просечне годишње зараде, или чије домаћинство поред катастарског прихода остварује и друге приходе који су у укупном износу по члану домаћинства већи од 3% просечне годишње зараде, месечно новчано примање утврђује се у износу разлике између 45% од просечне годишње зараде и просечног износа прихода по члану домаћинства (умањен износ месечног новчаног примања корисника са катастарским приходом).

Месечно новчано примање које се кориснику исплаћује не може бити мање од 5% од просечне годишње зараде.

Члан 79.

Самохраном лицу - кориснику месечног новчаног примања припада повећање припадајућег износа месечног новчаног примања у износу 42% од просечне годишње зараде.

Самохраним лицем, у смислу овог закона, сматра се корисник који у домаћинству нема чланове уже породице (супружник и деца) и родитеље који су способни за рад, нити у домаћинству или ван домаћинства има чланове уже породице или родитеље који остварују приходе из члана 75. став 1. овог закона.

Члан 80.

Ако корисник испуњава услове за остваривање права на месечно новчано примање по више основа, припада му износ месечног новчаног примања само по једном основу.

Члан 81.

Ако два или више сауживалаца породичне инвалиднине испуњавају услове за остваривање права на месечно новчано примање, ово право остварују као сауживаоци месечног новчаног примања.

Супружник и деца као сауживаоци породичне инвалиднине, односно родитељи као сауживаоци породичне инвалиднине, право на месечно новчано примање остварују као сауживаоци.

Корисницима више инвалиднина припада једно месечно новчано примање.

Уколико супружник и деца с једне стране, односно родитељи с друге стране живе у истом домаћинству, остварују једно месечно новчано примање као сауживаоци. Уколико не живе у заједничком домаћинству, месечно новчано примање остварују независно једни од других.

Ако право на месечно новчано примање остварују чланови уже породице умрлог борца, умрлог цивилног инвалида рата, односно цивилне жртве рата, родитељи, односно усвојитељи, очух и маћеха не могу користити право на месечно новчано примање.

Члан 82.

Износ месечног новчаног примања који припада сауживаоцима утврђује се тако што се изврши обрачун износа права који припада сваком сауживаоцу појединачно, а потом месечно новчано примање које припада једном од сауживалаца у најповољнијем износу повећава за 50% износа који припада сваком од осталих сауживалаца. Овако утврђен износ месечног новчаног примања у укупном износу сауживаоцима припада у једнаким деловима.

Кориснику месечног новчаног примања који се налази на лечењу у стационарној здравственој организацији, ако не издржава чланове уже породице исплаћује се месечно новчано примање за првих 30 дана лечења у несмањеном износу, а за лечење преко 30 дана – 50% од оствареног примања. Ако издржава чланове уже породице, исплата наведеног права врши се у несмањеном износу, без обзира на трајање лечења.

Ако се један сауживалац месечног новчаног примања налази на лечењу у стационарној здравственој организацији осталим сауживаоцима исплаћује се припадајући део без повећања примања за сауживаоца.

11. Накнада трошкова смештаја у установе социјалне заштите

Члан 83.

Корисник месечног новчаног примања по овом закону, који остварује додатак за негу или је самохрани корисник, који је због неспособности за самосталан живот смештен у одговарајућу установу социјалне заштите, има право на накнаду трошкова смештаја у ту установу.

Право из става 1. овог члана припада кориснику уколико то право не може остварити по другом правном основу.

Члан 84.

Накнада из члана 83. овог закона утврђује се у износу разлике између цене смештаја и укупног износа свих примања која корисник остварује по овом закону –умањених за 25%.

Уколико су примања корисника из става 1. овог члана, након умањења за 25%, већа од цене тих трошкова, право на накнаду трошкова смештаја у установе социјалне заштите се не признаје, већ се примањима корисника исплаћују трошкови смештаја, а корисник остварује право на остатак тих примања.

Корисник који се због неспособности за самосталан живот налази у стационарној здравственој установи или у установи социјалне заштите, где су му плаћени трошкови смештаја по другом правном основу, не припадају примања која корисник остварује по овом закону, већ му припада право на разлику између трошкова смештаја по другом правном основу и његових укупних примања признатих по овом закону, с тим да износ разлике не може бити мањи од 25% од тих примања.

Накнада трошкова смештаја у установи социјалне заштите исплаћује се установи у којој је корисник смештен.

12. Професионална рехабилитација и друга права у вези са професионалном рехабилитацијом

Члан 85.

Право на професионалну рехабилитацију и друга права у вези са професионалном рехабилитацијом остварује се у складу са законом са којим се уређује професионална рехабилитација и запошљавање особа са инвалидитетом.

13. Инвалидски додатак

а) Инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу

Члан 86.

Ратни војни инвалид има право на инвалидски додатак док је у радном односу са пуним радним временом, ако му је износ месечне зараде без пореза и доприноса мањи од основа увећаног за 30%.

Лице из става 1. овог члана има право на инвалидски додатак и за време незапослености ако је у време престанка радног односа остваривало право на тај додатак у износу који му је припадао у последњем месецу пре престанка радног односа и то му право траје све док прима новчану накнаду по прописима о запошљавању.

За време привремене спречености за рад, лице из става 1. овог члана има право на инвалидски додатак у истом проценту у коме се одређује накнада зараде за случај привремене спречености за рад.

Члан 87.

Право из члана 86. овог закона нема лице које је оснивач задруге, односно оснивач или члан привредног друштва, оснивач или члан друге организације која остварује профит, односно лице које обавља самосталну делатност, лице које је корисник пензије, као и лице које обавља послове по основу уговора о делу, односно обавља послове по основу других уговора.

Право из члана 86. овог закона нема лице које је члан у управном, надзорном и сличном одбору, уколико за то чланство остварује накнаду.

Члан 88.

Инвалидски додатак из члана 86. овог закона одређује се у висини разлике између основа увећаног за 30% и износа зараде без пореза и доприноса која кориснику припада за рад у пуном радном времену у месецу за који се признаје право.

Инвалидски додатак из става 1. овог члана не може бити већи од разлике између основа увећаног за 30% и износа минималне цене рада на месечном нивоу.

Члан 89.

Изузетно од одредбе члана 87. овог закона, ратни војни инвалид од I до IV групе, који је корисник пензије који је и у радном односу, има право на инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу који се утврђује у износу разлике између основа увећаног 30% и збира зараде без пореза и доприноса и пензије.

б) Инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида**Члан 90.**

Незапослени ратни војни инвалид од I до IV групе који се може запослити по општим или посебним условима у складу са прописима о запошљавању, има право на инвалидски додатак ако се води на евиденцији незапослених код организације надлежне за послове запошљавања под условом:

- 1) да претходно није брисан са евиденције због одбијања понуђеног посредовања за одговарајуће запослење;
- 2) ако је био у радном односу, да исти није престао његовом кривицом или вољом;
- 3) ако је дошло до раскида уговора о привременим и повременим пословима да исти није раскинут његовом вољом;
- 4) да као незапослено лице није остварио право на исплату новчане накнаде у једнократном износу ради samozapošljavanja или право на субвенцију за samozapošljavanje;
- 5) да не остварује накнаду за време незапослености по другом основу
- 6) да није корисник пензије;
- 7) да није осигураник, у смислу прописа о пензијском и инвалидском осигурању;
- 8) да није корисник права на месечно новчано примање по овом закону или другим прописима.

Лице из става 1. тачка 2) овог члана коме је исплаћена отпремнина и испуњава и друге услове прописане овим чланом, стиче право на инвалидски додатак из става 1. овог члана по истеку онолико месеци колико се добија када се износ отпремнине подели са износом накнаде за време незапослености коју би остварио на дан исплате те отпремнине, рачунајући од дана исплате отпремнине.

Члан 91.

Инвалидски додатак из члана 90. овог закона ратног војног инвалида од I до IV групе одређује се у месечном износу 100% од основа.

Члан 92.

Корисник инвалидског додатка из члана 90. овог закона коме је то право престало због запослења, а коме престане радни однос против његове воље и без његове кривице, може поново остварити то право уколико није остварио право на отпремнину и уколико испуњава услове прописане чланом 90. овог закона.

в) Инвалидски додатак ратног војног инвалида који је остварио пензију или је неспособан за рад

Члан 93.

Ратни војни инвалид од I до IV групе који је користио право на инвалидски додатак по члану 86. овог закона, по остваривању права на пензију по прописима о пензијском и инвалидском осигурању, има право на инвалидски додатак уколико му је пензија мања од 50% од основа у износу разлике између 50% од основа и пензије остварене у месецу за који се признаје право.

Ратни војни инвалид од I до IV групе који је користио право на инвалидски додатак по члану 90. овог закона, који не испуњава услове да буде у евиденцији незапослених лица у организацији надлежној за послове запошљавања, због тога што је постао неспособан за рад или због година живота, а није остварио право на пензију, има право на инвалидски додатак у висини 50% од основа.

Члан 94.

Право на инвалидски додатак из члана 93. овог закона може се остварити уколико од престанка радног односа до остваривања права на пензију (за случај из члана 93. став 1. овог закона), односно до оглашавања неспособним за рад или неиспуњавања услова за евиденцију незапосленог лица код организације надлежне за послове запошљавања (за случај из члана 93. став 2. овог закона) није прошло више од два месеца, као и уколико корисник испуњава и услове прописане чланом 90. тач. 4) до 8) овог закона.

14. Новчана накнада за набавку путничког моторног возила**Члан 95.**

Војни инвалид коме је својство војног инвалида I групе признато трајно због ампутације или тешких оштећења доњих екстремитета изједначених са ампутацијом тих екстремитета или због губитка вида на оба ока има право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила.

Члан 96.

Право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила кориснику припада сваких осам година.

Члан 97.

Новчана накнада за набавку путничког моторног возила утврђује се у висини произвођачке цене моторног возила увећане за износ пореза на додату вредност.

15. Приоритет при упису у образовне установе**Члан 98.**

Дете палог борца, дете ратног војног инвалида и дете борца I категорије по овом закону има приоритет при упису у установе из области образовања и школовања по редоследу по коме су наведени у овом члану у оквиру броја кандидата осетљивих друштвених група који се финансирају из буџета, ако испуни услове прописане за упис, сагласно подзаконским актима за извршење прописа из области образовања.

16. Приоритет при додели стипендија и смештаја у ђачке, односно студентске домове**Члан 99.**

Дете палог борца, дете ратног војног инвалида и дете борца I категорије по овом по овом закону, има приоритет при додели стипендије и смештаја у ђачке, односно студентске домове, по редоследу како су наведени у овом члану, у оквиру броја кандидата осетљивих друштвених група, под условом да су уписани у одговарајућу установу из области образовања и школовања и да испуњавају услове утврђене прописима из области ученичког и студентског стандарда.

17. Приоритет у решавању законом утврђених права и интереса**Члан 100.**

Борац I категорије по овом закону, војни инвалид и корисник породичне инвалиднине по основу палог борца, по основу лица које је погинуло или умрло у Војсци у миру и по основу умрлог војног инвалида, имају приоритет у решавању законом утврђених права и интереса када о њима одлучују државни органи, органи аутономних покрајина и локалних самоуправа.

Својство борца и својство војног инвалида, ради остваривања приоритета из става 1. овог члана, доказује се легитимацијом борца, легитимацијом ратног војног инвалида, односно легитимацијом мирнодопског војног инвалида или решењем органа надлежног за послове борачко-инвалидске заштите о признавању овог својства.

Право на породичну инвалиднину, ради остваривања приоритета из става 1. овог члана, доказује се решењем органа надлежног за послове борачко-инвалидске заштите о признавању овог права.

Остваривањем приоритета из став 1. овог члана не могу се угрозити права и интереси других категорија становништва који имају приоритет по другом правном основу.

18. Право на олакшице у остваривању комуналних услуга

Члан 101.

Јединица локалне самоуправе је у обавези да војним инвалидима, корисницима породичне инвалиднине, цивилним инвалидима рата, борцима I категорије по овом закону, као и корисницима месечног новчаног примања по овом закону пропише олакшице у остваривању комуналних услуга, а у складу са својим могућностима.

19. Право на приоритет у запошљавању

Члан 102.

Органи државне управе, органи аутономне покрајине и органи јединице локалне самоуправе, у складу са прописима којима се уређује област рада и запошљавања уколико испуњавају услове из конкурса, односно огласа под истим условима дају приоритет у запошљавању следећим лицима по редоследу по коме су наведена:

- дете палог борца,
- ратни војни инвалид,
- борац I категорије по овом закону.

Ако се на оглас, односно конкурс пријаве више деце палог борца, ратних војних инвалида, односно бораца I категорије, приоритет у запошљавању има ратни војни инвалид више групе, а ако су исте групе инвалидности онда приоритет има ратни војни инвалид, односно борац I категорије, као и дете палог борца а са дужим временом војног ангажовања.

Приоритет из става 1. овог члана се не односи на изабрана и постављена лица.

Приоритет из става 1. овог члана корисник може оставрити само код првог запошљавања.

Правилност примене одредаба ст. 1. и 2. овог члана контролише управна инспекција.

20. Право на решавање стамбених потреба

Члан 103.

Јединица локалне самоуправе је у обавези да одговарајући удео од укупног броја станова који се граде по пројектима изградње станова за социјално становање на њеној територији, а који се утврђује у складу са делом стварно исказаних стамбених потреба на нивоу јединице локалне самоуправе, издвоји за решавање стамбених потреба следећих категорија стамбено необезбеђених лица, и то:

- 1) корисника породичне инвалиднине по палом борцу;
- 2) ратног војног инвалида;
- 3) борца I категорије;
- 4) цивилног инвалида рата;
- 5) осталих корисника породичне инвалиднине;
- 6) корисника месечног новчаног примања – члана породице цивилне жртве рата;
- 7) корисника месечног новчаног примања – члана породице умрлог борца;

Јединица локалне самоуправе прописује услове и критеријуме за расподелу станова из става 1. овог члана, при чему је један од критеријума редослед корисника наведен у ставу 1. овог члана.

Јединица локалне самоуправе може у складу са својим подзаконским актом, односно прописом о решавању стамбених потреба корисника из става 1. овог члана, ближе уредити услове и критеријуме за доделу већ изграђених станова за овај круг лица, а у циљу трајног решавања њихових стамбених потреба, у складу са одредбама Закона о становању, при чему је један од критеријума редослед корисника из става 1. овог члана.

21. Право на посебан пензијски стаж

Члан 104.

Борцу коме је својство борца признато решењем надлежног органа по овом закону, време проведено у оружаним акцијама, односно рату признаје се у посебан стаж, на начин и по поступку предвиђеном прописима из пензијског и инвалидског осигурања.

22. Пореске и царинске олакшице

Члан 105.

Војни инвалид има право на пореске и царинске олакшице, у складу са прописима којима се уређује питање пореза и царина.

23. Накнада трошкова путовања

Члан 106.

Трошкове путовања чине трошкови превоза у унутрашњем путничком саобраћају железницом или аутобусом и дневница.

Право на накнаду трошкова путовања има:

- 1) лице о чијем праву надлежни орган одлучује по службеној дужности, а које је упућено у друго место ради прегледа пред лекарском комисијом, или је упућено у здравствену установу ради медицинског испитивања у вези са остваривањем права по овом закону, као и лице које путује у друго место ради коришћења бањско-климатског опоравка;
- 2) лице које је поднело захтев за признавање права по овом закону, ако му се коначним решењем призна право;
- 3) пратилац лица из тач. 1) и 2) овог члана, ако се одлучује о праву на додатак за негу;
- 4) пратилац детета до навршене 18. године живота и детета са сметњама у развоју.

Члан 107.

Лице са пребивалиштем ван територије Републике Србије има право на трошкове путовања оствареног у вези остваривања права у складу са овим законом само на релацији правца превоза од места боравка по доласку у земљу и то на дан када је, у вези остваривања права у складу са овим законом, упућен на преглед пред лекарском комисијом – до места где је преглед извршен и назад.

Члан 108.

Лице из члана 106. овог закона које путовање обави сопственим превозом има право на накнаду трошкова превоза у висини цене аутобуске карте на најкраћој релацији од полазног до упутног места.

Члан 109.

Трошкови превоза признају се у стварним износима, а дневница за време путовања и боравка у другом месту у висини дневнице за службена путовања по прописима о накнадама и другим примањима запослених у државним органима, без права на трошкове ноћења.

24. Бесплатна и повлашћена вожња

Члан 110.

Право на повлашћену вожњу уз повластицу од 75% од редовне цене у унутрашњем путничком саобраћају железницом (било ког разреда) или аутобусом, годишње имају:

- војни инвалиди – за седам путовања;

- цивилни инвалиди рата – за седам путовања;
- корисник породичне инвалиднине – за шест путовања.

Члан 111.

Корисник породичне инвалиднине са пребивалиштем на територији Републике Србије има право на једно бесплатно путовање годишње у унутрашњем саобраћају као и у саобраћају на територијама република бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије железницом (први разред) или аутобусом, ради обиласка гроба палог борца по коме су му призната права по овом закону, ако борац није сахрањен у месту пребивалишта корисника породичне инвалиднине.

Корисник породичне инвалиднине има право на једно бесплатно путовање, када користи право из става 1. овог члана, и за пратиоца, ако му је по налазу лекарске комисије потребан пратилац за време путовања.

Члан 112.

Под једним путовањем, у смислу овог закона, подразумева се одлазак из полазног места у упутно место (вожња у одласку) и повратак из упутног места у полазно место (вожња у повратку), на најкраћој релацији.

Вожња у одласку, односно возња у повратку мора се обавити у оквиру периода од 24 сата.

Члан 113.

Војни инвалид и цивилни инвалид рата од I до IV групе, као и корисник породичне инвалиднине по палом борцу, коме је признато право на додатак за негу или коме је по налазу лекарске комисије потребан пратилац за време путовања, има право на бесплатно путовање и за пратиоца кад користи право на повлашћену возњу по овом закону.

Члан 114.

Право на повлашћену возњу остварује се на основу књижице за повлашћену возњу, а право на бесплатну возњу на основу Објаве за бесплатну возњу.

25. Право на легитимацију

Члан 115.

Борац, ратни војни инвалид и мирнодопски војни инвалид имају право на легитимацију, која представља јавну исправу којом се доказује да је имаоцу легитимације признато својство борца, ратног односно мирнодопског војног инвалида.

Члан 116.

Право на легитимацију борца има борац коме је то својство по основу учешћа у рату односно оружаним акцијама признато коначним решењем надлежног органа по овом закону.

Право на легитимацију ратног војног инвалида, односно легитимацију мирнодопског војног инвалида има војни инвалид коме је то својство признато коначним решењем надлежног органа у Републици Србији.

Борцу коме је признато својство ратног војног инвалида припада само легитимација ратног војног инвалида, којом доказује да му је признато и својство борца.

Члан 117.

Легитимација из члана 115. овог закона одузима се лицу коме својство борца, својство ратног војног инвалида односно својство мирнодопског војног инвалида престане решењем надлежног органа, осим у случају престанка овог својства, услед смрти.

26. Право на почасно место на државним свечаностима**Члан 118.**

Борац, војни инвалид и породица палог борца, односно представник репрезентативног удружења из члана 213. став 2. овог закона, имају право на почасно место на државним свечаностима у складу са протоколом организатора свечаности.

27. Помоћ у случају смрти***а) Једнократна помоћ у случају смрти корисника*****Члан 119.**

У случају смрти војног инвалида, цивилног инвалида рата, корисника породичне инвалиднине и корисника права на месечно новчано примање, члан породице са којим је то лице живело последњу годину живота и које је сносило трошкове сахране умрлог корисника, има право на једнократну помоћ у висини двоструког износа основа за месец у коме је корисник умро.

Уколико корисника из става овог члана сахрани друго лице, то лице има право на накнаду погребних трошкова у износу основа за месец у коме је корисник умро.

б) Накнада трошкова ексхумације палог борца**Члан 120.**

Члан уже породице палог борца који је сносио трошкове идентификације и ексхумације, као и превоз посмртних остатака до места сахране палог борца, има право на накнаду тих трошкова у висини износа основа за месец у коме се врши ексхумација - уколико нису остварени по другом правном основу.

в) Накнада трошкова сахране**Члан 121.**

Члан уже породице палог борца и војника погинулог односно умрлог за време мира, у току служења војног рока, као и војника који добровољно служио војни рок у Војсци који је сносио трошкове сахране, има право на накнаду трошкова сахране у двоструком износу од основа, уколико ово право не може да оствари по другом правном основу.

Члан 122.

Пали борац, војник који је погинуо, односно умро за време мира у току служења војног рока и војник који је погинуо или умро за време добровољног служења војног рока сахрањују се уз војне почасте, уколико породица благовремено обавести надлежну јединицу Војске – која обезбеђује одговарајуће војне почасте.

Глава III**ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА****1. Почетак остваривања права****Члан 123.**

Право на личну инвалиднину, породичну инвалиднину, додатак за негу, ортопедски додатак, инвалидски додатак, месечно новчано примање и накнада трошкова смештаја у установе социјалне заштите, припадају од првог дана наредног месеца по поднетом захтеву.

Право на инвалидски додатак запосленог ратног војног инвалида и право на инвалидски додатак ратног војног инвалида који је остварио пензију припадају само за месеце у којима постоји разлика између основа за признавање права и остварене зараде, односно пензије.

Право на медицинско-техничка помагала, бањско-климатски опоравак, новчану накнаду за набавку путничког моторног возила и помоћ у

случају смрти припада од дана када је решење којим је право признато постало коначно.

Право на накнаду трошкова путовања припада од дана овере обрачуна на налогу за одобрено путовање.

Право на повлашћену вожњу припада од 01. јануара наредне године по поднетом захтеву, а остварује се на основу књижице за бесплатну и повлашћену вожњу.

Изузетно од става 1. овог члана, ако је захтев за признавање права на додатак за негу, ортопедски додатак, инвалидски додатак и месечно новчано примање – која се остварују по основу признатог права на личну инвалиднину, односно породичну инвалиднину, поднет пре признавања права на личну инвалиднину, односно породичну инвалиднину, та права припадају од дана када је коначним решењем признато својство војног инвалида или својство цивилног инвалида, односно право на породичну инвалиднину. Захтев за признавање других права, у овом случају, ће се одбити.

Члан 124.

Ако је захтев за признавање права на месечно новчано примање - које се утврђује по основу признатог својства борца, односно утврђеног посебног пензијског стажа за време проведено у рату или у оружаним акцијама, поднет пре признатог својства борца, односно утврђеног посебног пензијског стажа, права припадају од првог дана наредног месеца од дана доношења коначног решења којим је признато својство борца, односно утврђен посебан пензијски стаж.

2. Промене од утицаја на остваривање права

Члан 125.

Права призната по овом закону престају услед смрти корисника и када, у току њиховог коришћења, престану да постоје услови за стицање и остваривање тих права.

Члан 126.

Корисник права прописаних овим законом дужан је да надлежном органу пријави промене које утичу на коришћење и престанак тих права у року од 15 дана од дана настанка промене.

Промене које утичу на губитак или смањење права по овом закону (промене у приходима, саставу домаћинства, школовању и др.) производе правно дејство од првог дана наредног месеца после настанка промене, а промене које утичу на повећање права производе правно дејство од првог дана наредног месеца после подношења захтева.

Отуђење непокретне имовине и престанак права плодуживања, у смислу овог закона, настаје даном уписа промене у јавну књигу о евиденцији непокретности и правима на њима.

3. Поступак код привремено признатих права и по променама од утицаја на право

Члан 127.

Надлежни орган, по службеној дужности, покреће поступак за доношење новог решења ако сазна за промене које утичу на смањење обима или престанак права по овом закону.

Поступак за доношење новог решења због промене која утиче на повећање обима признатог права покреће се по захтеву корисника.

Члан 128.

Надлежни орган, по службеној дужности сваке друге године, врши редовно годишње превођење права на месечно новчано примање према примањима корисника и чланова његовог домаћинства из претходне године, и о томе доноси решење којим одлучује о припадајућем износу права у обрачунском периоду из члана 73. овог закона.

Првостепено решење донето у поступку спроведеном по ставу 1. овог члана подлеже ревизији.

Изузетно од поступка из члана 127. став 2. овог закона у поступку спроведеном сходно ставу 1. овог члана узете се у обзир по службеној дужности и промене које утичу на повећање обима признатог права.

Члан 129.

У случајевима у којима корисник права код кога је дошло до промене по основу које се по службеној дужности покреће поступак измене решења о признатом праву, недостављањем тражених доказа или на други начин онемогући вођење поступка, донеће се решење о престанку права од првог дана наредног месеца од дана настанка промене, уз обавезу корисника да изврши повраћај примљеног износа највише за три последње године рачунајући од задње неправилне исплате.

У случају из става 1. овог члана уколико су испуњени прописани услови, право се може признати од првог дана наредног месеца по новоподнетом захтеву.

Члан 130.

Надлежни орган, по службеној дужности, покреће поступак за доношење новог решења о привремено признатим правима по овом закону.

Решење којим се право признаје привремено има правно дејство до последњег дана у месецу у коме истиче привременост.

Решење из става 1. овог члана има правно дејство од првог дана наредног месеца по истеку важења решења којим је право привремено признато.

Члан 131.

Ако корисник привремено признатог права неоправдано не приступи на преглед, или на други начин онемогући да надлежна лекарска комисија да налаз и мишљење, сматраће се да је одустао од вођења поступка по овом закону и поступак ће се обуставити.

Ако лице из става 1. овог члана поднесе поновни захтев за остваривање права по овом закону по истом основу, ново решење има правно дејство од првог дана наредног месеца од дана подношења тог захтева.

У случајевима у којима надлежна лекарска комисија утврди да се оштећење организма корисника према коме се врши оцена услова за признање права по овом закону може смањити одговарајућим лечењем или хируршком интервенцијом, право се може признавати само привремено и то најдуже до пет година. У овим случајевима надлежна лекарска комисија може корисника упутити на одговарајуће лечење или хируршку интервенцију. Уколико корисник то не учини у одређеном року који утврди надлежна лекарска комисија, наведено оштећење организма искључује се као основ за даљу оцену војног инвалидитета или признавања другог права по овом закону.

Члан 132.

Ако код војног инвалида, односно цивилног инвалида рата наступе промене које су од утицаја на права утврђена коначним решењем, инвалид може по истеку две године од дана доношења коначног решења поднети захтев за утврђивање новог процента инвалидитета у вези са насталом променом.

Прописом за извршавање овог закона којим се уређује утврђивање процента инвалидитета одредиће се оштећења организма по основу којих се може поднети захтев за утврђивање новог процента инвалидитета и пре истека рока из става 1. овог члана.

По захтеву поднетом у смислу става 1. овог члана поступак ће се покренути ако инвалид учини вероватним да је настала промена од утицаја на утврђено право.

Сматра се да је учињено вероватним да је настала промена у смислу става 3. овог члана ако инвалид о томе поднесе налаз лекара специјалисте и ако посебна лекарска комисија, на основу тог налаза и друге медицинске документације, да мишљење да има основа да се преиспита утврђени проценат инвалидитета.

Захтев из става 1. овог члана одбиће се ако није учињено вероватним да је настала промена у смислу одредаба овог члана.

Војни инвалид, односно цивилни инвалид рата чији је захтев за утврђивање новог процента инвалидитета одбијен може поново поднети захтев за утврђивање новог процента инвалидитета по истеку две године од дана доношења решења којим је захтев одбијен, а пре истека тог рока – у случају оштећења организма утврђених у складу са ставом 2. овог члана.

Члан 133.

Одредба члана 132. овог закона примењује се и у поступку по захтевима за утврђивање процента инвалидитета које поднесе лице коме је престало својство војног инвалида односно својство цивилног инвалида рата због неиспуњавања услова прописаних законом за стицање тог својства у погледу процента војног инвалидитета, без обзира да ли му је својство војног инвалида било признато по основу ране, повреде, озледе или болести.

Члан 134.

Поступак из чл. 132. и 133. овог закона спроводи се и у поступку по захтеву за утврђивање већег процента инвалидитета у случајевима у којима је својство војног инвалида признато уз примену члана 35. овог закона, ако корисник у време подношења захтева за повећање процента инвалидитета има утврђен мањи проценат инвалидитета од процента инвалидитета утврђеног приликом првог признања војног инвалидитета.

Члан 135.

Одредба члана 132. овог закона не примењује се у поступку по захтеву за признавање својства војног инвалида односно цивилног инвалида рата који поднесе лице коме је раније поднет захтев за признавање тог својства по основу ране, повреде, озледе или болести одбијен због неиспуњавања услова прописаних законом за стицање тог својства у погледу процента инвалидитета.

4. Сметње за остваривање и коришћење права

Члан 136.

Права утврђена овим законом не могу стећи:

- 1) лица која су пребегла непријатељу, или су побегла из војске или са војне дужности, или су сарађивала са непријатељем;
- 2) лица која су се сама ранила или повредила ради избегавања војне дужности;
- 3) лица осуђена за кривична дела против уставног уређења и безбедности Републике Србије и кривична дела против човечности и других добара заштићених међународним правом, правноснажном судском пресудом надлежног суда у Републици Србији.

Права прописана овим законом не могу стећи ни чланови породице лица из става 1. овог члана.

Члан 137.

Правноснажна судска пресуда којом су лица из члана 4. тачка 3. овог закона и чланови њихових породица осуђени због учешћа у борбама против партизанских одреда, Народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије, односно Југословенске армије, представља сметњу у смислу члана 136. овог закона, осим уколико је оваква пресуда стављена ван снаге у поступку спроведеном по прописима о рехабилитацији ових лица.

Члан 138.

Права по овом закону престају кориснику који је осуђен правоснажном судском пресудом због дела предвиђених у члану 136. став 1. овог закона.

Права по овом закону престају и члану породице лица из става 1. овог члана.

Члан 139.

Право на породичну инвалиднину и право на месечно новчано примање супружника погинулог или умрлог борца, цивилне жртве рата, односно умрлог цивилног инвалида рата, и остала права која припадају том кориснику по овом закону, не може остварити, а ако их је остварио она трајно престају супружнику склапањем новог брака, заснивањем ванбрачне заједнице или рођењем ванбрачног детета, осим ако су та права остварена по основу неспособности за рад настале пре навршених година живота према којима се по овом закону лице сматра неспособним за рад.

Права из става 1. овог члана не може остварити, а ако их је остварио она престају супружнику који се не стара о детету са којом би требао да користи право. Ако настави да се стара о деци за време док деца користе права - може наставити да користи призната права.

Члан 140.

Права из члана 139. став 1. овог члана не може остварити, а ако их је остварио она престају родитељу који је правоснажном судском одлуком потпуно лишен родитељског права или је лишен права на чување и подизање, односно васпитавање детета по основу кога су му призната права.

Члан 141.

Ако војни инвалид, односно цивилни инвалид рата, за исто оштећење организма, има право на новчану накнаду за телесно оштећење по

прописима о пензијском и инвалидском осигурању, може користити то право или право на личну инвалиднину по овом закону.

Члан 142.

Корисник права на додатак за негу по овом закону који истовремено испуњава услове за стицање права на додатак за помоћ и негу, односно новчану накнаду на име неге по другом правном основу – може користити то право по другом правном основу или право на додатак за негу по овом закону.

Члан 143.

Кориснику месечног новчаног примања који се налази на издржавању казне затвора не припада право на месечно новчано примање, као ни друга права изведена из тог права, док се налази на издржавању казне, осим ако издржава чланове уже породице у ком случају му припада 50% од износа месечног новчаног примања до шест месеци од дана ступања на издржавање казне.

Члан 144.

Права по овом закону не може стећи корисник који је по истом чињеничном основу стекао исто или аналогно право у другој држави или уколико се истог одрекао ради остваривања права у Републици Србији.

Кориснику којем су права по овом закону призната у Републици Србији иста престају ако накнадно по истом чињеничном основу оствари иста или аналогна права у другој држави.

Члан 145.

Професионалном припаднику Војске, припаднику Министарства унутрашњих послова и Безбедносно-информативне агенције не може се признати својство мирнодопског војног инвалида.

5. Престанак права

Члан 146.

Право на породичну инвалиднину и остала права по овом закону престају лицу из члана 40. овог закона даном заснивања радног односа, оснивања привредног друштва или приступања привредном друштву у својству члана или овлашћеног заступника, оснивања друге организације која остварује профит, односно даном уписа предузетника у регистар.

Кориснику породичне инвалиднине који је право на породичну инвалиднину остварио по основу неспособности за рад престају права по овом закону даном заснивања радног односа, оснивања привредног друштва,

приступања привредном друштву у својству члана, оснивања друге организације која остварује профит, односно даном уписа предузетника у регистар, осим супружнику који испуњава услове у погледу година живота за остваривање права на породичну инвалиднину.

Право на инвалидски додатак из члана 90. овог закона престаје даном брисања из евиденције незапослених лица организације надлежне за послове запошљавања, заснивања радног односа, остваривања пензије, оснивања привредног друштва, приступања привредном друштву у својству члана, оснивања друге организације која остварује профит, даном уписа предузетника у регистар, даном уписа корисника за овлашћеног заступника у регистар, даном наступања обавезе плаћања доприноса за пензијско и инвалидско осигурање пољопривредника, даном када наврши године живота које су прописима из области радних односа утврђене као горња граница до које може остати у радном односу, као и у случају одбијања запослења обезбеђеног посредством организације надлежне за послове запошљавања.

Право на инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида, право на инвалидски додатак ратног војног инвалида који је остварио пензију односно који је неспособан за рад, престаје даном престанка испуњавања било ког услова прописаних за њихово остваривање.

Право на инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида и право на инвалидски додатак ратног војног инвалида који је остварио пензију односно који је неспособан за рад, не може се поново признати кориснику коме је оно престало због заснивања радног односа, одбијања понуђеног посредовања за одговарајуће запослење од стране организације надлежне за послове запошљавања или остваривања права из члана 90. став 1. тач. 7) и 8) овог закона.

Изузетно од става 5. овог члана, корисник коме је право на инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида престало због запослења или почетка обављања послова по основу уговора о привременим и повременим пословима, а коме засновани радни однос, односно обављање послова по основу уговора о привременим и повременим пословима није престао његовим отказом или отказом од стране послодавца због постојања оправданих разлога који се односе на понашање запосленог у складу са прописима о раду, може поново остварити то право уколико испуњава и остале услове прописане одредбом члана 90. став 1. тач. 4) до 8) овог закона, а уколико је остварио право на отпремнину због престанка радног односа под условом да је протекао рок из члана 90. став 2. овог закона уколико испуњава и остале услове прописане чланом 90. став 1. овог закона.

Члан 147.

Права по овом закону трајно престају кориснику који је права остварио преваром надлежних органа тиме што је прикрио битне чињенице у погледу основа и услова за остваривање права или подношењем лажних доказа или исправа, одрицањем права, односно одрицањем од држављанства Републике Србије.

*Глава IV***ПОСТУПАК ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА****1. Захтев****Члан 148.**

У поступку остваривања права по овом закону примењују се одредбе закона којим се уређује општи управни поступак, ако овим законом није другачије одређено.

Члан 149.

У поступку за остваривање права по овом закону допуштена је ревизија првостепених решења којима се признају права.

Члан 150.

Права по овом закону остварују се на основу поднетог захтева.

Књижица за повлашћену возњу и легитимација из члана 115. овог закона издаје се по поднетом захтеву.

Члан 151.

Уз захтев за признавање права прописаног овим законом подносе се само оригиналне исправе или оверене копије којима подносилац захтева располаже, а којима се утврђује постојање услова за његово признавање.

У току поступка надлежни орган има право да тражи увид у оригиналну исправу.

Члан 152.

Захтев за признавање својства борца из члана 4. овог закона за лице које није у животу, може поднети само члан његове уже породице који испуњава услове прописане овим законом за остваривање права на месечно новчано примање.

Члан 153.

Захтев за признавање права по овом закону по основу оштећења организма насталог због ране, повреде или озледе подносиоца захтева, односно погибије или смрти члана породице, може се поднети без рока ограничења.

Захтев за признавање права по овом закону по основу оштећења организма насталог због болести може се поднети у прописаном року.

Члан 154.

Захтев за признавање својства ратног војног инвалида по основу оштећења организма насталог услед болести задобијене под околностима из чл. 4. и 8. овог закона може се поднети у року од пет година од престанка тих околности.

Члан 155.

Захтев за признавање својства мирнодопског војног инвалида по основу оштећења организма насталог услед болести задобијене под околностима из члана 12. овог закона може се поднети у року од пет година од престанка околности.

Члан 156.

Изузетно од чл. 154. и 155. овог закона, захтев за признавање својства војног инвалида по основу оштећења организма које је последица радиоактивног зрачења задобијеног под околностима из чл. 4, 8. и 12. овог закона, може се поднети и по истеку рока од пет година, од престанка тих околности.

Члан 157.

Захтев за признавање права на породичну инвалиднину по основу лица које је умрло од болести задобијене под околностима из чл. 4, 8. и 12. овог закона може се поднети у року од пет година од дана престанка тих околности.

Члан 158.

Захтев поднет у року од пет година из чл. 154. и 155. овог закона који је негативно решен не прекида рок застарелости.

Члан 159.

Даном испуњења услова за остваривање права по основу болести задобијене под околностима из члана 12. овог закона, односно даном од када се рачуна рок из члана 154, 155. и 157. овог закона сматра се дан отпуштања из Војске, односно из војношколске установе.

Члан 160.

Уколико је поступак покренут по захтеву за признање права по овом закону, а подносилац захтева не приступи на преглед или на други начин онемогући да надлежна лекарска комисија да налаз и мишљење, захтев ће се одбити.

Члан 161.

Захтеви држављана Републике Србије за признавање права у области заштите цивилних инвалида рата по основу ране, повреде или озледе задобијене ван територије Републике Србије, као и захтеви чланова породице лица погинулих под овим околностима, неће се узимати у поступак, осим за лица из члана 18. тач. 2) и 3) овог закона.

2. Надлежност за решавање у првостепеном управном поступку**Члан 162.**

О захтеву за признавање права по овом закону, решава општинска, односно градска управа (у даљем тексту: првостепени орган) према месту пребивалишта.

Послове из става 1. овог члана првостепени орган, обавља као поверене.

Члан 163.

Лице са местом пребивалишта ван територије Републике Србије, захтев подноси градској управи Новог Сада ако има пребивалиште на територији Републике Хрватске, општинској управи Вршца ако има пребивалиште на територији Републике Румуније и градској управи Београда ако има пребивалиште на територији осталих земаља.

Изузетно од става 1. овог члана, за кориснике који имају пребивалиште ван територије Републике Србије, а о чијем праву је одлучивано на територији Републике Србије, орган који је одлучивао до дана када је корисник променио пребивалиште задржава надлежност.

Члан 164.

Својство борца из члана 4. овог закона утврђују органи из чл. 162, 180. и 181. овог закона.

Члан 165.

Народна скупштина Републике Србије, скупштина општине, односно града, именује комисију за давање мишљења о остваривању права из области борачко-инвалидске заштите припадника Југословенске војске у отаџбини. Комисија коју именује Народна скупштина Републике Србије има седам чланова од којих три на предлог Савеза удружења бораца Народноослободилачког рата Србије, а комисија коју именује скупштина општине, односно града има три члана.

Општинске, односно градске комисије из става 1. овог члана, на захтев органа надлежних за одлучивање о правима у области борачко-

инвалидске заштите, дају мишљење о признавању права у првом степену, а комисија коју именује Народна скупштина Републике Србије, на захтев надлежног министарства, у другом степену.

Наведене комисије дају мишљење о признавању својства борца из члана 4. тачка 3. овог закона, као и признавању својства ратног војног инвалида, односно права на породичну инвалиднину по основу околности из члана 4. тачка 3. овог закона.

Мишљење општинске односно градске комисије, као и комисије коју именује Народна скупштина Републике Србије не обавезује надлежни орган при решавању управне ствари.

У случајевима у којима се утврди непостојање изричито прописаних формалних доказа за признавање својства борца из члана 4. тачка 3. овог закона, као и за признавање својства ратног војног инвалида, односно права на породичну инвалиднину по основу околности из члана 4. тачка 3. овог закона, о захтеву за признавање тих права се може одлучити и без мишљења комисија из става 1. овог члана.

Члан 166.

Инвалидитет, додатак за негу, ортопедски додатак, право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила, чињеница да је болест, односно смрт у узрочној вези са вршењем војне службе, чињеница да је војном инвалиду ортопедско помагало признато по основу по коме му је признато својство војног инвалида, као и право на бањско-климатски опоравак, утврђују се на основу налаза и мишљења лекарских комисија и то:

1) лекарске комисије која даје налаз и мишљење органу који у првом степену решава о правима по овом закону (у даљем тексту: првостепена лекарска комисија), коју чине три лекара специјалиста;

2) лекарске комисије која даје налаз и мишљење органу који у другом степену решава о правима по овом закону (у даљем тексту: другостепена лекарска комисија), коју чине пет лекара специјалиста;

3) лекарске комисије која даје мишљење о настанку вероватноће промене процента инвалидитета (у даљем тексту: Посебна лекарска комисија), коју чине три лекара специјалиста;

4) комисије за преиспитивање правилности налаза и мишљења лекарских комисија за преглед лица обухваћених овим законом (у даљем тексту: Комисија вештака), коју чине пет лекара специјалиста и два дипломирана правника.

Чланови лекарских комисија из става 1. овог члана имају заменике.

Лекарске комисије из става 1. овог члана имају секретара и заменика секретара који се именују из реда запослених у надлежном министарству, општинској односно градској управи, према седишту лекарске комисије.

Другостепена лекарска комисија и Посебна лекарска комисија имају седиште у Београду.

Комисија вештака именује се за територију целе Републике и има седиште у Београду.

Неспособност за рад у смислу овог закона одговара потпуном губитку радне способности по прописима о пензијско - инвалидском осигурању и утврђује се на основу налаза и мишљења надлежне лекарске комисије по прописима о пензијско - инвалидском осигурању.

Члан 167.

Ако је медицинска документација на основу које надлежна лекарска комисија из члана 166. став 1. овог закона даје налаз и мишљење непотпуна, противречна или се појави основана сумња у њену тачност, комисија може лице на које се та документација односи упутити на додатно специјалистичко испитивање.

Уколико лице из става 1. овог члана одбије да се подвргне додатном специјалистичком испитивању захтев ће бити одбијен.

Надлежни министар одређује установе у којима ће се вршити додатно специјалистичко испитивање из става 1. овог члана, као и начин и поступак спровођења тог испитивања.

Члан 168.

Уверење о ослобађању од плаћања трошкова коришћења здравствене заштите, књижицу за остваривање права на повлашћену возњу, легитимацију лица из члана 115. овог закона, издаје надлежна општинска, односно градска управа која у првом степену решава о правима по овом закону.

3. Доказивање

Члан 169.

Својство борца из члана 4. тач. 1) и 2) овог закона утврђује се на основу коначног решења надлежног органа Републике Србије о признавању времена војног ангажовања борца у посебан пензијски стаж по прописима из пензијског и инвалидског осигурања.

Својство борца из члана 4. тачка 3) овог закона утврђује се у поступку спроведеном сагласно одредбама овог закона, у ком поступку је обавезно и прибављање мишљења комисија из члана 165. овог закона.

Својство борца из члана 4. тач. 4) до 7) овог закона утврђује се на основу уверења надлежног органа Републике Србије о дужини учешћа у оружаним снагама издатог на основу писмене евиденције надлежног органа о том учешћу, а које уверење садржи податке о датуму почетка и датуму

престанка војног ангажовања борца, или на основу коначног решења надлежног органа у Републици Србији којим је борцу време проведено у рату, односно оружаним акцијама предузетим у миру, признато у посебан стаж по прописима о пензијском и инвалидском осигурању.

Члан 170.

Чињеница да је рана, повреда, озледа или болест задобијена под околностима из чл. 4, 8, 11, 12, 13. и 18. овог закона утврђује се на основу писмених исправа из времена када је рана, повреда, озледа или болест задобијена, као и доказима о континуитету лечења до дана подношења захтева.

Члан 171.

Писменим доказним средством, у смислу члана 170. овог закона, за утврђивање чињенице да је рана, повреда или озледа задобијена под околностима из чл. 4, 8. и 18. овог закона сматра се и медицинска документација о лечењу која потиче из периода док су трајале те околности, а најдоцније годину дана од дана престанка тих околности.

Члан 172.

Чињеница да је болест наступила под околностима из чл. 4. и 8. овог закона утврђује се само на основу медицинске документације која потиче из периода док су трајале те околности, а најдоцније до истека две године од дана њиховог престанка.

Чињеница да је болест наступила под околностима из члана 12. овог закона утврђује се само на основу медицинске документације која потиче из времена службе у Војсци и периода од 30 дана по отпуштању из Војске.

Изузетно од ст. 1. и 2. овог члана, чињеница да је оштећење организма настало као последица радиоактивног зрачења задобијеног под околностима из чл. 4 и 8. овог закона, може се утврдити и на основу медицинске документације која потиче из периода после протекла рока из чл. 170. и 171. овог закона, уколико је потврђена од стране референтне медицинске установе Републике Србије.

Члан 173.

Када се својство војног инвалида признаје по основу болести: шизофренија, манијско депресивна психоза, епилептичка болест, неуроза, психопатија, посттрауматски стресни синдром, повреда лобање са појавом трауматске енцефалопатије, амбиотрофично нервно обољење (осим Адисонове болести, туберкулозне етиологије), алергично обољење, урођена срчана мана, полицистичко обољење, малигни неопластични процес, трофичне промене екстремитета и све друге болести ендogene и непознате етиологије, налаз и мишљење о војном инвалидитету надлежна лекарска комисија може донети само под условом да је извршено претходно клиничко испитивање - које

подразумева болничко лечење, хоспиталну опсервацију са одговарајућим тестирањем и друге хоспиталне радње.

Члан 174.

Чињеница да је лице од кога чланови породице изводе права по одредбама овог закона погинуло или умрло под околностима из чл. 4, 8, 11, 13 и 18. овог закона утврђује се само писменим доказним средствима из времена када је то лице погинуло, умрло или нестало.

Члан 175.

Изјава странке и других лица, без обзира у ком облику је дата, не сматра се писменим доказним средством у смислу чл. 169, 170. и 174. овог закона. Упис у војну књижицу извршен без позива на одговарајућу службену евиденцију не сматра се писменим доказним средством.

Члан 176.

Јединица или установа Војске или други орган надлежан за лице које је под околностима из члана 8. тач. 1) и 2) и чл. 11. и 13. овог закона задобило рану, повреду или озледу услед које је наступило оштећење организма, односно које под тим околностима погине или умре, покренуће одмах, по службеној дужности, односно на захтев правно заинтересованог лица, поступак ради утврђивања узрока и околности под којима је то лице рањено, повређено, озлеђено, односно погинуло или умрло.

Поступак из става 1. овог члана за припаднике Министарства унутрашњих послова, односно Безбедносно-информативне агенције, покреће надлежни орган.

По завршеном поступку, надлежна војна јединица или војна установа, односно надлежни орган, издаће правно заинтересованом лицу уверење о околностима под којима се случај догодио, ради остваривања права по овом закону.

Члан 177.

Околности из члана 18. овог закона под којима је цивилно лице задобило рану, повреду или озледу, односно изгубило живот, утврђују се на основу записника о извршеном увиђају и других аката надлежних органа унутрашњих послова односно правосудних органа.

Члан 178.

Корисници личне инвалиднине, породичне инвалиднине и месечног новчаног примања дужни су да сваких шест месеци надлежном првостепеном органу подносе доказ о животу, осим уколико ту чињеницу орган није утврдио на други начин.

Члан 179.

Докази о испуњавању услова из члана 40. овог закона подносе се сваке године, најкасније у року од 30 дана од дана почетка школске године. Наведени докази за кориснике који се школују у иностранству које корисници подносе морају бити нострификовани од стране надлежних органа Републике Србије и уподобљени одговарајућем степену школовања у Републици Србији.

Потврда о висини остварене зараде из члана 88. став 1. овог закона, подноси се тромесечно, а потврда о висини остварене пензије из члана 93. став 1. овог закона – шестомесечно.

Докази о испуњавању услова из члана 90. тачка 1. овог закона прибавља се свака три месеца, а остали докази из тог члана сваких годину дана, рачунајући од дана доношења коначног решења којим је то право кориснику признато.

4. Надлежност за решавање у другостепеном управном поступку**Члан 180.**

Против решења донетог у поступку признавања права по овом закону дозвољена је жалба.

О жалби поднетој сходно ставу 1. овог члана решава надлежно министарство.

Члан 181.

Решење којим се утврђује својство борца, признаје право на личну инвалиднину, породичну инвалиднину, додатак за негу, ортопедски додатак, медицинско-техничка помагала, бањско-климатски опоравак, професионалну рехабилитацију и новчане накнаде у вези са професионалном рехабилитацијом, инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида, накнада трошкова смештаја у установе социјалне заштите и новчана накнада за набавку путничког моторног возила, донето у првом степену, подлеже ревизији.

Ревизију из става 1. овог члана врши надлежно министарство.

Решење којим се утврђује право на инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу, као и ратног војног инвалида који је остварио пензију односно који је неспособан за рад, донето у првом степену, подлеже ревизији само када се њиме утврђује право, а не и када се врши прерачунавање износа тог права.

Решење којим се утврђује право на месечно новчано примање, донето у првом степену, подлеже ревизији, осим решења којим се врши редовно годишње превођење права из члана 128. овог закона кориснику који са члановима домаћинства не остварује приходе који би могли да утичу на право.

Члан 182.

Ревизију решења из члана 181. овог закона врши надлежно министарство у року од три месеца од дана када је примило предмет.

Ако против решења донетог у првом степену није изјављена жалба, орган који је донео то решење доставиће га, заједно са списима предмета, органу надлежном за вршење ревизије, у року од осам дана од дана истека рока за жалбу.

Надлежно министарство ће извршити ревизију решења донетог у првом степену и кад утврди да првостепени орган није у законском року доставио решење на ревизију.

Ако је против решења донетог у првом степену изјављена жалба, о ревизији и жалби решава се истим решењем, у року од 60 дана од дана када је примљен предмет.

Ревизија и жалба одлажу извршење решења.

Члан 183.

Ако другостепена лекарска комисија упути на медицинско испитивање лице на које се односи решење које је у поступку ревизије, рок из члана 181. став 1. овог закона почиње тећи од дана кад је та лекарска комисија доставила налаз и мишљење органу који врши ревизију.

Члан 184.

У вршењу ревизије надлежни орган може дати сагласност на решење, може га поништити, изменити или укинути и сам другачије решити ствар, или вратити предмет првостепеном органу на поновни поступак.

Надлежно министарство у поступку ревизије поништиће или укинути првостепено решење и, по правилу, само решити ствар у корист или на штету странке ако утврди да су у првостепеном поступку непотпуно или погрешно утврђене чињенице, или да се у поступку није водило рачуна о правилима поступка која би била од утицаја на решење ствари, или да су погрешно оцењени докази, или да је из утврђених чињеница изведен погрешан закључак у погледу чињеничног стања, или да је погрешно примењен пропис на основу кога је решена ствар.

Првостепени орган чије је решење у поступку ревизије поништено или укинуто и враћено на поновни поступак доноси ново решење. Ново решење подлеже ревизији.

Члан 185.

Кад је у питању утврђивање инвалидитета по основу болести из члана 9. и члана 12. став 2. овог закона и утврђивање степена оштећења организма на основу кога се стиче право на додатак за негу, као и право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила када се додељује први пут, другостепена лекарска комисија даће налаз и мишљење по извршеном прегледу лица.

5. Управни спор**Члан 186.**

Против решења донесеног по жалби, као и против решења донесеног у вршењу ревизије може се водити управни спор.

Против решења донесеног у поступку ревизије, којим је решење првостепеног органа поништено или укинато и враћено на поновни поступак, не може се водити управни спор, без обзира на то да ли је на првостепено решење изјављена жалба.

Против решења донетог по жалби, као и против решења донетог у вршењу ревизије, којим је решење првостепеног органа поништено или укинато и враћено на поновни поступак не може се водити управни спор.

Члан 187.

Против правоснажне одлуке Управног суда донете у поступку признавања права по овом закону може се подносити захтев за преиспитивање судске одлуке.

6. Ванредна правна средства***а) Понављање поступка*****Члан 188.**

Поступак за решавање о правима по овом закону, окончан решењем против кога нема редовног правног средства у управном поступку, може се поновити и по истеку рокова предвиђених за понављање поступка у закону којим се уређује општи управни поступак.

Ако је предлог за понављање поступка поднет у року од пет година од дана достављања решења странци, у поступку понављања примењују се прописи који су важили у време доношења решења, а ако је предлог поднет по истеку тог рока, примењују се прописи који важе у време подношења предлога за понављање поступка.

Права утврђена решењем донетим у поступку поновљеном по предлогу странке припадају од првог дана наредног месеца од дана подношења предлога за понављање поступка.

б) Укидање по основу службеног надзора

Члан 189.

Решење о правима по овом закону које је постало коначно у управном поступку може се укинути по основу службеног надзора ако је њиме очигледно повређен материјални закон у корист појединца, а на штету јавног интереса, и по протеку рока предвиђеног законом којим се уређује општи управни поступак и без пристанка странке.

Члан 190.

Надлежно министарство по службеној дужности, на захтев првостепеног органа, на захтев надлежног државног органа или правно заинтересованог лица може, по основу службеног надзора, покренути поступак преиспитивања коначних решења којима је одлучено о правима по овом закону на основу налаза и мишљења надлежних лекарских комисија ако постоји основана сумња у тачност тих налаза и мишљења или медицинске документације на основу које су они донети, као и у случајевима када су налази и мишљења другостепених лекарских комисија за истоветне ситуације битно различити.

У случајевима из става 1. овог члана надлежно министарство прибавља налаз и мишљење Комисије вештака.

На основу налаза и мишљења Комисије вештака, у случајевима из става 1. овог члана, одговарајућу одлуку по основу службеног надзора доноси надлежно министарство, без обзира чијим решењем је окончан претходно вођен управни поступак.

в) Посебно преиспитивање признатих права

Члан 191.

У року од пет година од дана ступања на снагу овог закона извршиће се ревизија свих признатих права ратним војним инвалидима по основу телесног оштећења насталог у оружаним акцијама после 17. августа 1990. године и рата у СРЈ 1999. године, као и признатих права корисницима породичне инвалиднине по основу члана породице који је погинуо, умро или нестао у оружаним акцијама после 17. августа 1990. године и рата у СРЈ 1999. године.

У року од пет година од дана ступања на снагу овог закона извршиће се ревизија признатог процента инвалидитета, права на ортопедски додатак и права на додатак за негу мирнодопским војним инвалидима и цивилним инвалидима рата.

У поступку из става 1. овог члана извршиће се преиспитивање доказа на основу којих су утврђене околности настанка телесног оштећења ратног војног инвалида, односно погибија, смрт или нестанак члана породице корисника породичне инвалиднине.

У поступку из ст. 1. и 2. овог члана ратним војним инвалидима, мирнодопским војним инвалидима и цивилним инвалидима рата извршиће се поновна оцена инвалидитета по основу по коме им је признато својство ратног војног инвалида, својство мирнодопског војног инвалида, односно својство цивилног инвалида рата, као и поновна оцена права на ортопедски додатак и права за додатак за негу.

Решењем донетим у поступцима из ст. 1. до 4. овог члана претходно донето решење се може поништити, укинути или изменити.

Поступак из ст. 1. и 2. овог члана покреће по службеној дужности надлежни првостепени орган без обзира чијим решењем је окончан раније вођени поступак.

Решење из става 5. овог члана подлеже ревизији.

У другостепеном поступку по жалби или у вршењу ревизије решења из става 5. овог члана, када се одлучује на основу налаза и мишљења надлежне лекарске комисије, другостепени орган одлучује на основу налаза и мишљења лекарске комисије из члана 166. став 1. тачка 4) овог закона.

У поступцима из ст. 1. и 3. овог члана, у случајевима у којима се не располаже оригиналним доказом који је битан за одлучивање о праву корисника, прибавиће се оригинални доказ. Уколико се располаже преписом овог доказа који није на прописан начин оверен - извршиће се његова овера на прописани начин, а уколико се располаже преписом доказа који је оверен на прописан начин али се сумња у његову веродостојност - извршиће се увид у оригинални доказ.

Уколико се у предмету налази оригинални доказ чија је веродостојност спорна, спровешће се поступак прибављања других доказа којима ће се проверити тачност чињеница наведених у спорном доказу.

Уколико корисник одбије да достави на увид оригинални доказ или истакне да је оригинал изгубљен, уништен, да не располаже њиме и др., а исти се не може прибавити на други начин, тачност навода који се утврђују поднетим доказом провериће се прибављањем других доказа.

Уколико су околности под којима је корисник задобио рану, повреду или озледу, односно околности под којима је борац погинуо утврђене коришћењем изјава сведока без писмених доказних средстава у поступцима спроведеним за признавање својства ратног војног инвалида, односно права на породичну инвалиднину поднесеном до 31. децембра 1999. године, извршиће се провера тачности садржине ових изјава.

У поступку поновне оцене војног инвалидитета сходно ставу 4. овог члана корисник је дужан да се подвргне прегледу од стране надлежних лекарских комисија, као и да се подвргне одговарајућем медицинском испитивању ако је по мишљењу лекарске комисије такво испитивање неопходно. Уколико странка одбије да се подвргне овом испитивању, или одбије да се одазове на преглед пред надлежном лекарском комисијом или на други начин онемогући да надлежна лекарска комисија донесе налаз и мишљење, укинуће се признато право.

7. Трошкови поступка и трошкови за извршавање закона

Члан 192.

У поступку за остваривање права по овом закону не плаћају се таксе (административне, јавно-бележничке и судске), као ни друге дажбине утврђене општим прописима.

Члан 193.

Трошкове поступка за остваривање права по овом закону сноси орган који води поступак.

Трошкови, у смислу става 1. овог члана, јесу: трошкови штампања књижица за повлашћену возњу по овом закону, легитимација лица из члана 115. овог закона, као и образаца Објаве за бесплатну возњу и образаца налога за исплату месечних новчаних примања по овом закону, средства која се плаћају на име трошкова платног промета и поштанског, телеграфског и телефонског саобраћаја за исплате новчаних примања по овом закону.

Трошкови, у смислу става 1. овог члана, јесу и трошкови медицинских испитивања извршених по упуту лекарских комисија из члана 166. овог закона, као и новчане накнаде за рад лекарских комисија које дају налазе и мишљења органима који решавају о правима по овом закону.

Глава V

ЈЕДИНСТВЕНА ЕВИДЕНЦИЈА ПОДАТАКА И ИСПЛАТА ПРАВА

1. Јединствена евиденција података

Члан 194.

О корисницима права по овом закону води се Јединствена евиденција података. Јединствену евиденцију података води надлежно министарство, а непосредан унос података у евиденцију врши надлежни орган који у првом степену решава о правима по овом закону – који је и одговоран за тачност тих података. Надлежно министарство не може вршити измену података чији унос је извршио надлежни првостепени орган.

Изузетно од става 1. овог члана, надлежно министарство врши унос података у евиденцију о носиоцима ордена Народног хероја и „Партизанске споменице 1941.“.

У Јединственој евиденцији података воде се подаци о корисницима, оствареним правима, члановима корисниковог домаћинства, приходима корисника и чланова његовог домаћинства, потреби решавања стамбеног питања, запошљавању, школовању, као и други подаци од утицаја на права прописана овим законом.

2. Коришћење и исплата права

Члан 195.

Новчана примања прописана овим законом не могу се преносити на друга лица осим у случају из члана 84. став 4. овог закона.

Члан 196.

Новчана примања по основу права прописаних овим законом, која се утврђују у месечним износима, исплаћују се по истеку месеца за који се врши исплата у складу са могућностима реализације исплате.

Члан 197.

Права по овом закону која се исплаћују у месечним износима, осим права на додатак за негу, могу бити предмет извршења или обезбеђења у складу са прописима којима се уређује област извршења и обезбеђења.

Члан 198.

Новчана примања по основу права прописаних овим законом могу се исплаћивати корисницима док имају пребивалиште, или боравиште на територији Републике Србије и најдуже три месеца по напуштању територије Републике Србије. Поновна исплата ових права може се успоставити од првог дана наредног месеца по пријави пребивалишта или боравишта у Републици Србији.

Остала права по овом закону могу се остваривати само ако корисник има пребивалиште односно боравиште на територији Републике Србије.

Корисницима права по овом закону који бораве ван територије Републике Србије дуже од три месеца, исплата новчаних примања обуставља се решењем.

Новчана примања која су обустављена, док су корисници боравили ван територије Републике Србије, не могу се накнадно исплатити.

Изузетно од става 1. овог члана право на личну инвалиднину, додатак за негу, ортопедски додатак и право на породичну инвалиднину може се исплаћивати без прекида војном инвалиду, цивилном инвалиду рата, односно кориснику породичне инвалиднине који има пребивалиште или боравиште у иностранству дуже од три месеца уколико редовно доставља доказе из чл. 178. и 179. став 1. овог закона. Исплата се може вршити на рачун корисника или на рачун његовог пуномоћника у Републици Србији. Изузетно од овога, ратном војном инвалиду коме је то својство признато применом члана 10. овог закона исплата личне инвалиднине може се вршити на рачун корисника у земљи или у иностранству.

Кориснику права по овом закону, коме престане држављанство Републике Србије, престају и сва права призната по овом закону даном престанка државалства.

Члан 199.

Новчана примања по овом закону која се утврђују у месечним износима припадају кориснику до истека месеца у коме престају услови за њихово даље остваривање.

У случају смрти корисника новчаног примања, призната права обрачунавају се закључно са даном смрти.

Износи признатих права који нису исплаћени због смрти корисника исплатиће се оглашеним наследницима, осим уколико се ради о неисплаћеним правима из задња два месеца пре смрти – која припадају лицу које има право на једнократну помоћ у случају смрти тог корисника по овом закону.

Члан 200.

Решења којима се признају права по овом закону извршавају се по службеној дужности.

Исплата новчаних износа права признатих по овом закону вршиће се на основу Јединствене евиденције података.

Исплату новчаних износа права прописаних овим законом, на основу Јединствене евиденције података и налога за исплату који даје првостепени орган врши надлежно министарство.

Члан 201.

Ако корисник пријави промену која утиче на губитак или смањење новчаног износа признатог права, или о таквој промени орган сазна на други начин, исплата ће се обуставити и поново успоставити на основу коначног решења којим буде одлучено о праву по насталој промени.

Исплата новчаних износа по основу привремено признатих права обуставиће се истеком привремености – уколико о продужетку тог права није донето одговарајуће решење пре истека привремености.

3. Повраћај неосновано остварених примања

Члан 202.

Корисник права по овом закону коме је извршена исплата на коју није имао право дужан је да изврши повраћај остварених новчаних износа примања:

1) ако је на основу нетачних података за које је знао или је морао знати да су нетачни или на други начин остварио неко примање по овом закону које му не припада, или је остварио примање у већем обиму него што му припада;

2) ако је остварио новчана примања на основу кривичног дела или друге недозвољене радње, односно на основу лажног доказа или услужно датог специјалистичког медицинског налаза, односно услужно датог налаза и мишљења надлежне лекарске комисије, а које чињенице су утврђене актом надлежног правосудног органа;

3) ако је остварио неко примање због тога што није пријавио настале промене које утичу на губитак или смањење неког права, а знао је или је морао знати за те промене.

4) ако је примао новчане исплате у износу већем од оног који је признат решењем надлежног органа.

Обавеза повраћаја неосновано остварених примања постоји независно од тога да ли је решење на основу кога је признато право, односно на основу којег је исплаћен новчани износ поништено, измењено или укинато, као и без обзира на то да ли је до исплате износа на који није имао право дошло пропустом корисника или надлежног органа.

Члан 203.

Првостепени орган по службеној дужности прати појаве из члана 202. став 1. овог члана и уколико утврди да је било неоснованих исплата, решењем утврђује износ неоснованог примања и период у коме је остварен. По коначном решењу позива корисника да примљени износ врати у одређеном року.

Рок повраћаја неоснованих исплата из става 1. овог члана не може бити дужи од годину дана, осим за случајеве из члана 202. став 1. тачка 2. овог закона – за које рок не може бити дужи од три године.

Ако се корисник не сагласи да ће извршити повраћај неправилно примљених износа у року из става 2. овог члана, повраћај неправилно примљених износа оствариће се у судском поступку.

4. Застарелост потраживања

Члан 204.

Новчана примања по овом закону на која корисник има право а која доспевају месечно застаревају у року од три године.

Једнократна новчана примања по овом закону застаревају у року од годину дана.

Повраћај неосновано остварених примања из члана 202. став 1. овог закона може се тражити за период од:

- пет година – за случајеве из тачке 1) наведеног члана,
- десет година – за случајеве из тачке 2) наведеног члана,
- три године – за случајеве из тач. 3) и 4) наведеног члана.

Члан 205.

Рок застарелости потраживања из члана 204. овог закона почиње тећи од првог дана после дана када је у управном поступку постало коначно решење којим је кориснику признато право (ако исплата по том решењу није вршена), односно од првог дана после дана када кориснику није извршена исплата на коју је имао право (ако је исплата по том решењу вршена).

Рок застарелости потраживања из члана 204. став 1. овог закона почиње тећи од дана када је у управном поступку постало коначно решење којим је утврђено да признато право, односно исплаћивано примање не припада или припада у мањем износу, односно од дана када је извршена последња неправилна исплата.

Члан 206.

Кориснику коме нису могле бити вршене исплате новчаних износа признатих права због околности које је проузроковао корисник, не припадају та потраживања за период за који исплате нису извршене. Исплата ових примања може се поново успоставити од првог дана наредног месеца од када, по престанку деловања тих околности, корисник поднесе захтев за исплату.

Глава VI

КОНТРОЛА НАМЕНСКОГ КОРИШЋЕЊА СРЕДСТАВА И НАДЗОР НАД РАДОМ ОРГАНА У ВРШЕЊУ ПОВЕРЕНИХ ПОСЛОВА

Члан 207.

Министарство надлежно за послове финансија врши контролу наменског коришћења средстава намењених за остваривање права по овом

закону, у складу са овлашћењима утврђеним законом којим се уређује буџетски систем.

Члан 208.

Надлежно министарство врши надзор над радом органа у вршењу овим законом поверених послова државне управе, у складу са законом којим се уређује државна управа.

Члан 209.

Органу коме је поверено извршавање овог закона надлежно министарство даје обавезне инструкције за извршавање поверених послова.

Орган коме је поверено извршавање овог закона, над чијим радом се врши надзор, дужан је да омогући службеном лицу надлежног министарства несметан приступ да изврши надзор, стави на увид управне предмете, исплатну и другу документацију и да даје податке потребне за вршење надзора.

Члан 210.

О извршеном надзору лице које врши надзор саставља записник у току вршења надзора, а изузетно у службеним просторијама надлежног министарства.

Записник се уручује, односно доставља органу над којим је извршен надзор.

На основу стања утврђеног записником, надлежно министарство решењем налаже извршење мера у циљу отклањања констатованих неправилности у раду органа над којим се врши надзор, по којима је тај орган дужан да поступа.

Против решења из става 3. овог члана може се изјавити жалба. Жалба не одлаже извршење решења. О жалби одлучује надлежни министар.

Орган над којим је извршен надзор дужан је, у року од осам дана од дана истека рока за извршење наређених мера, да писмено обавести надлежно министарство да ли су наређене мере извршене.

Члан 211.

На захтев надлежног министарства, орган коме је поверено извршавање овог закона, дужан је да подноси извештаје о спровођењу овог закона и прописа донетих на основу њега.

Глава VII

УДРУЖЕЊА

Члан 212.

Ради унапређивања положаја и бриге о материјалној и социјалној сигурности корисника права по овом закону, организовања њихових друштвених и других активности, неговања традиција ослободилачких ратова Србије и остваривања сарадње са сродним националним и међународним организацијама, могу се оснивати удружења бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и корисника породичне инвалиднине и удружења за неговање традиција ослободилачких ратова Србије, у складу са законом којим се уређују удружења.

Члан 213.

Средства за финансирање програма и циљева, као и рада и активности репрезентативних удружења из члана 212. овог закона обезбеђују се у буџету Републике Србије.

Репрезентативним удружењем у смислу става 1. овог члана сматра се удружење које испуњава следеће услове:

- 1) да је уписано у регистар надлежног органа – без услова и ограничења;
- 2) да је регистровано најмање три године пре подношења захтева за финансирање;
- 3) да има претежан број чланова у оквиру одговарајуће интересне групе за коју је основано (50%+1);
- 4) да активности обавља преко регистрованих општинских одбора на подручју најмање две трећине општина на територији Републике Србије;
- 5) да евиденцију чланства води у електронском облику (у којој ће, поред осталих података, бити садржан и податак о јединственом матичном броју грађана и датуму учлањења);
- 6) да одржава изборне скупштине у складу са статутом удружења;
- 7) да до краја текуће године доноси годишњи план рада за наредну годину, из кога се виде посебни програми и планиране активности, редовни и текући послови удружења и начина рада.

Изузетно од става 2. тачка 5. овог члана, репрезентативност удружења коме је основна делатност неговање традиција ослободилачких ратова Србије, односно заштита права и интереса породица палих бораца, цивилних инвалида рата и цивилних жртава рата, утврђује се само по претежном броју укупно регистрованих чланова свих удружења која региструју ову групу чланства.

Удружење је у обавези да наменски користи добијена средства у складу са одобреним програмом рада и финансијским планом.

Удружење је у обавези да, на захтев надлежног министарства, поднесе извештај о утрошку одобрених средстава и достави и друге извештаје и податке везане за његово финансирање и рад.

Члан 214.

Репрезентативна удружења оснивају Заједничко тело репрезентативних удружења из области борачко-инвалидске заштите и неговања традиција ослободилачких ратова Србије, преко кога, на основу ставова заузетих већином гласова, остварују сарадњу са надлежним државним органима.

Састав, надлежности и начин рада Заједничког тела из става 1. овог члана споразумно уређују репрезентативна удружења. Овај споразум закључиће се на основу захтева надлежног министра или на захтев најмање два репрезентативна удружења.

Број чланова у оквиру одређене групе чланства утврђује се на основу службених података којима располаже надлежно министарство и података добијених од стране свих регистрованих удружења.

Члан 215.

Решење о утврђивању или престанку репрезентативности удружења доноси надлежни министар.

Против решења из става 1. овог члана може се покренути управни спор.

Глава VIII

ОВЛАШЋЕЊА НАДЛЕЖНОГ МИНИСТРА

Члан 216.

Надлежни министар донеће прописе, односно акте о:

- облицима војне обуке који изазивају повећану опасност за оштећење организма;
- утврђивању процента инвалидитета војних инвалида и цивилних инвалида рата, према степену оштећења организма и другим условима и критеријумима за утврђивање инвалидитета;
- медицинским индикацијама на основу којих се корисницима утврђује степен додатка за негу;
- оштећењима организма на основу којих војни инвалид и цивилни инвалид рата има право на ортопедски додаток и разврставању тих оштећења у степене;

- медицинским индикацијама, стандарду, обиму и поступку за остваривање права на медицинско-техничка помагала;
- начину остваривања права на накнаду трошкова путовања;
- начину остваривања и коришћења права на бесплатну и повлашћену возњу;
- медицинским индикацијама и контраиндикацијама за бањско – климатски опоравак, трајању опоравка, начину остваривања опоравка и основама на којима се израђује програм бањско – климатског опоравка;
- оштећењима организма по основу којих се може остварити право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила и врсту возила у односу на које ће се утврђивати износ накнаде;
- ближим условима за издавање легитимације борца, легитимације ратног војног инвалида и легитимације мирнодопског војног инвалида, садржини, року важности, као и начину вођења евиденције о издатим легитимацијама;
- референтној установи из члана 172. став 3. овог закона;
- садржини и начину вођења евиденције бораца;
- начину рада лекарских комисија у поступку за остваривање права по овом закону;
- садржају, обрасцима и начину вођења Јединствене евиденције података о корисницима права по овом закону, као и начину прикупљања и коришћења тих података;
- начину исплате месечних и других новчаних примања по овом закону, начину вођења евиденције о извршеним исплатама и начину подношења извештаја о утрошеним средствима;
- номиналним износима права која су овим законом утврђена у процентуалним износима од основа;
- врсти и делатности удружења из члана 212. овог закона, укупаном броју чланова у оквиру одређене интересне групе – на основу података добијених од стране свих регистрованих удружења, као и основним подацима које треба да садржи евиденција чланства удружења, ближим условима, критеријумима, начину утврђивања репрезентативности удружења и њиховом финансирању;
- именовану чланова и заменика лекарских комисија, секретара и заменика секретара лекарских комисија, односно Комисије вештака, одређивању седишта и подручја њиховог рада, као и висини накнада за рад чланова комисија.

Глава IX

КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 217.

Одговорно лице у надлежном органу казниће се за прекршај новчаном казном од 50.000,00 динара до 400.000,00 динара:

- 1) ако у прописаном року не достави решење органу надлежном за вршење ревизије (члан 182. став 2.);

2) ако изврши решење које подлеже ревизији на које надлежни орган није дао сагласност, осим ако овим законом није другачије предвиђено (члан 182. став 5.);

3) ако у поступку не прибави налаз и мишљење надлежне лекарске комисије (чл. 166. и 185.);

4) ако благовремено не покрене поступак по службеној дужности за доношење новог решења о продужењу привремено признатих права (члан 130.);

5) ако не спроведе управне радње из члана 203. став 1. овог закона;

6) ако не поднесе предлог Државном правобраниоцу за покретање судског поступка из члана 203. став 3. овог закона;

7) ако у прописаним роковима не поступи по одредбама чл. 239. и 243. овог закона.

8) ако не поступи по коначном решењу којим је наређено отклањање утврђених неправилности и недостатака (члан 210. ст. 3. и 5.);

9) ако не омогући приступ и потребне услове за вршење надзора, не стави на увид управне предмете, исправе, односно не да податке потребне за вршење надзора (члан 209. став 2.)

Глава X

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 218.

Права која су корисницима призната по прописима који престају да важе даном ступања на снагу овог закона, а која су утврђена и овим законом, превешће се на овај закон и даље користити под условима, у обиму и на начин утврђен овим законом.

Члан 219.

Корисницима који су права из члана 218. овог закона остварили без држављанства Републике Србије пре ступања на снагу овог закона призната права престају по истеку рока од годину дана од дана ступања на снагу овог закона, уколико у том року не стекну држављанство Републике Србије. Наведено се не односи на кориснике из члана 10. овог закона.

Члан 220.

Права која корисници остварују по ранијим прописима аутономних покрајина из области борачко-инвалидске заштите, превешће се на истоветна или аналогна права прописана овим законом и даље користити под условима, у обиму и на начин утврђен овим законом.

Члан 221.

Лицу коме је по основу из члана 18. тачка 2) овог закона признато својство мирнодопског војног инвалида по прописима који су били на снази до ступања на снагу овог закона, својство мирнодопског војног инвалида превешће се на својство цивилног инвалида рата са процентом инвалидитета који му буде утврђен налазом и мишљењем лекарске комисије о проценту његовог садашњег инвалидитета прибављеном у поступку превођења.

Чланови породица лица из става 1. овог члана задржаће права која су им призната као члановима породице умрлог мирнодопског војног инвалида.

Члан 222.

Војни инвалид – држављанин Републике Србије коме је својство војног инвалида признато до дана ступања на снагу овог закона, по основу који није прописан овим законом, задржава својство војног инвалида и користи права у обиму и под условима прописаним овим законом.

Члан 223.

Права по овом закону могу остварити и држављани Републике Србије са пребивалиштем у Републици Србији који до дана ступања на снагу овог закона нису остварили својство мирнодопског војног инвалида а задобили су рану, повреду или озледу под околностима из чл. 11. до 13. овог закона као припадници ЈНА или Војске Југославије, ако су и у време настанка оштећења имали пребивалиште у Републици Србији.

Члан 224.

Корисник породичне инвалиднине – држављанин Републике Србије коме је то право признато до дана ступања на снагу овог закона, ако основ за стицање тог права није предвиђен овим законом, користи и даље то право и друга права у обиму и под условима прописаним овим законом.

Члан 225.

Одредбе овог закона којима су уређени услови и поступак за признавање права на породичну инвалиднину члановима породице лица погинулог или умрлог од последице ране, повреде или озледе задобијене под околностима из чл. 11. и 13. овог закона, односно умрлог од болести задобијене под околностима из члана 12. овог закона, аналогно се примењују у решавању захтева за признавање тог права по основу лица погинулог или умрлог од последице ране, повреде или озледе задобијене под околностима из члана 11. став 1. и члана 13. став 1. тачка 2, односно умрлог од болести задобијене под околностима из члана 12. ст. 1, 2. и 3. Закона о основним правима војних инвалида и породица палих бораца („Службени лист СФРЈ“, бр. 68/81, 41/83, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90) и чл. 7, 8. и 9. Закона о основним правима бораца, војних инвалида и породица палих бораца („Службени лист СРЈ“,

бр.24/98, 29/98 и 25/00-СУС и „Службени гласник РС“, број 101/05 - др.закон) ако су подносиоци захтева имали, односно ако имају пребивалиште на територији Републике Србије и у време подношења захтева и у време погибије, односно смрти члана породице.

Члан 226.

Корисник који је право на месечно новчано примање остварио по основу својства борца утврђеног у управном поступку по ранијим прописима из области борачко-инвалидске заштите за остваривање права на месечно новчано примање по том закону, задржаће овај основ и за признавање права по овом закону.

Корисник коме је својство борца признато у складу са ранијим прописима аутономних покрајина из области борачко-инвалидске заштите за признање права на месечно новчано примање по тим прописима, задржаће овај основ и за признавање права условљених тим својством и по овом закону.

Својство борца признато у поступку признавања права по прописима из области борачко-инвалидске заштите на основу решења надлежног органа Републике Србије о признавању временаведеног у рату односно оружаним акцијама предузетим за време мира у посебан пензијски стаж по прописима о пензијском и инвалидском осигурању, прихватиће се и у поступку признавања права условљених тим својством по овом закону.

Члан 227.

По захтевима за признавање својства борца, својства ратног војног инвалида и корисника породичне инвалиднине по палом борцу по основу из члана 4. тачка 3. овог закона, за чије решавање је, сходно Уредби о начину остваривања права припадника Југословенске војске у отаџбини и Равногорског покрета у области борачко-инвалидске заштите („Службени гласник РС”, број 51/06), било потребно мишљење Комисије из члана 43. став 3. Закона о правима бораца, војних инвалида и чланова њихових породица („Службени гласник СРС”, број 54/89 и „Службени гласник РС”, број 137/04), наставиће се прекинути поступак у коме ће се прибавити мишљење комисије из члана 165. овог закона. У овом поступку, изјава сведока прибављена по прописима који су важали до дана ступања на снагу овог закона, као доказно средство, неће се прихватати.

Члан 228.

Поступци по захтевима за додељивање „Равногорске споменице 1941.” који нису решени по ранијим прописима, обустављају се даном ступања на снагу овог закона.

Члан 229.

Поступци по захтевима за признавање права на изузетно месечно новчано примање и додатак на име разлике између оствареног примања и

гарантованог износа за носиоце „Партизанске споменице 1941.” који нису решени по ранијим прописима, обустављају се даном ступања на снагу овог закона.

Члан 230.

Право на месечно новчано примање за време незапослености које су остварили ратни војни инвалиди V до X групе по Уредби о праву на месечно новчано примање за време незапослености ратних војних инвалида од V до X групе из оружаних акција после 17. августа 1990. године („Службени гласник РС”, број 42/06), оствариваће се у износу који им је признат по наведеној уредби док испуњавају услове који су прописани за остваривање права на инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида по овом закону. По престанку остваривања овог права због неиспуњавања наведених услова, ово право им се не може поново признати уколико накнадно испуне тај услов.

Члан 231.

Носиоци „Партизанске споменице 1941.”, борци Народноослободилачког рата, борци шпанског националноослободилачког и револуционарног рата од 1936. до 1939. године и лица одликована Орденом народног хероја, као и чланови њихових породица који су остварили право на додатак уз пензију, право на стално месечно новчано примање, додатак на име разлике између оствареног примања и гарантованог износа за носиоце „Партизанске споменице 1941.”, право на годишње новчано примање, право на здравствену заштиту и новчане накнаде у вези са остваривањем здравствене заштите, право на бесплатну и повлашћену возњу, накнаду трошкова сахране и војне почасте за време сахране по прописима који престају да важе даном ступања на снагу овог закона настављају са коришћењем тих права у обиму и на начин утврђен прописима који престају да важе даном ступања на снагу овог закона, с тим што се за утврђивање тих права примењује основ из члана 28. овог закона, а усклађивање се врши по одредбама овог закона, осим права на додатак уз пензију – које ће се усклађивати на начин утврђен по прописима о пензијском и инвалидском осигурању.

Лице које сноси трошкова сахране носиоца Ордена народног хероја и носиоца „Партизанске споменице 1941.” има право на накнаду трошкова сахране у двоструком износу од основа из члана 28. овог закона.

Члан 232.

Корисници којима су, по месту пребивалишта на територији АП Косово и Метохија, призната права из области борачко-инвалидске заштите, односно заштите цивилних инвалида рата, а који се на дан ступања на снагу овог закона налазе у систему исплате борачко-инвалидске заштите Републике Србије по основу успостављања те исплате као вида хуманитарне помоћи избеглим, односно расељеним лицима, задржаће призната права и након ступања на снагу овог закона. Осталим корисницима са територије АП Косово и Метохија, којима се на дан ступања на снагу овог закона не врши исплата признатих права у систему борачко-инвалидске заштите Републике Србије,

престају права која су им била призната даном са којим им је извршена обустава исплате.

Захтеви лица из става 1. овог члана ради успостављања исплате, који нису решени до дана ступања на снагу овог закона, решиће се по одредбама овог закона.

Члан 233.

Права призната по прописима који престају да важе даном ступања на снагу овог закона, односно која су призната по овом закону престају ако је корисник остварио право по истом чињеничном основу од стране органа држава формираних на подручју претходне Југославије.

Члан 234.

Захтев лица за успостављање исплате на основу решења надлежног органа Републике Србије, коме се исплата није вршила у Републици Србији на дан ступања на снагу овог закона, већ је на основу тог решења или решења надлежног органа друге републике преведен у систем борачко-инвалидске заштите у некој од република бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије или Савезне Републике Југославије, односно друге државе чланице државне заједнице Србија и Црна Гора, неће се узимати у поступак, без обзира на држављанство и пребивалиште подносиоца захтева.

Захтев лица које је решењем друге републике бивше СФРЈ, односно друге чланице државне заједнице Србија и Црна Гора остварило права у области борачко-инвалидске заштите по прописима Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, Савезне Републике Југославије, односно Државне заједнице Србија и Црна Гора, одбиће се, без обзира на о држављанство и пребивалиште подносиоца захтева.

Члан 235.

Корисници којима је признато право на накнаду трошкова смештаја у установе социјалне заштите и право на професионалну рехабилитацију и новчане накнаде за време професионалне рехабилитације, по прописима који престају да важе даном ступања на снагу овог закона, задржавају и користе право под условима у обиму и на начин утврђен одредбама овог закона.

Члан 236.

Удови односно удовцу борца погинулог после 27. априла 1992. године коме је право на породичну инвалиднину, као сауживаоцу са децом, признато по прописима који су важили до дана ступања на снагу овог закона, престало због тога што је то право престало деци, а удова је била млађа од 45 година, односно удовац млађи од 50 година, може се поново признати право након што испуни услове у погледу година живота прописане овим законом.

Право из става 1. овог члана признаје се од првог дана наредног месеца од поднетог захтева.

Члан 237.

Захтев за остваривање права на ортопедска и друга медицинско-техничка помагала која су призната до дана ступања на снагу овог закона, а која нису прописана овим законом, одбиће се.

Члан 238.

Право на изузетно месечно новчано примање, право на посебно месечно новчано примање и право на изузетну новчану накнаду призната по прописима који престају да важе ступањем на снагу овог закона, након ступања на снагу овог закона оствариваће се као изузетно месечно новчано примање у износу 45% од просечне годишње зараде (уколико домаћинство корисника остварује приходе из члана 75. став 1. овог закона), односно у износу 70% од просечне годишње зараде (уколико домаћинство не остварује наведене приходе).

Решење о превођењу права из става 1. овог члана, уз утврђивање породичних и имовинских услова за њихово даље остваривање првостепени орган донеће по службеној дужности до 15. марта 2015. године са правним дејством од 1. априла 2015. године.

Права из става 1. овог члана преводиће се на начин прописан чланом 128. овог закона за право на месечно новчано примање.

За доношење решења из ст. 2. и 3. овог члана надлежни су органи из чл. 162, 180. и 181. овог закона.

Члан 239.

Првостепени орган, по службеној дужности, донеће решења о престанку права, о исплати права, о усклађивању износа права, односно превођењу права, у складу са овим законом, у следећим роковима од дана ступања на снагу овог закона:

1) у року од два месеца - решења о усклађивању износа права, односно превођењу права на личну инвалиднину, додатак за негу и помоћ, ортопедски додатак, породичну инвалиднину, месечно новчано примање за време незапослености ратних војних инвалида од V до X групе;

2) у року од три месеца – решења о превођењу следећих права;

а) борачки додатак – на инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу;

б) накнаду за време незапослености ратних војних инвалида од I до IV групе – на инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида;

в) накнаду трошкова смештаја у установе социјалне заштите – у складу са одредбом чл. 83. и 84. овог закона утврдиће износ накнаде трошкова смештаја у установе социјалне заштите и износ задржаног права;

3) у року од шест месеци - решења о превођењу следећих права:

а) додатка за негу корисника месечног новчаног примања – на право на додатак за негу IV степена;

б) повећање месечног новчаног примања због везаности за постељу – на право на додатак за негу IV степена.

Права по решењу из става 1. овог члана признају се од првог дана наредног месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Решења о превођењу права на месечно новчано примање, породични додатак, новчану помоћ, инвалидски додатак, основну новчану накнаду по прописима који престају да важе ступањем на снагу овог закона – на право на месечно новчано примање по овом закону, уз утврђивање породичних и имовинских услова за остваривање права на месечно новчано примање по овом закону, донеће се до 15. марта 2016. године са правним дејством од 1. априла 2016. године. До 31. марта 2016. године, наведена права оствариваће се у обиму, на начин и по поступку уређеном прописима који су били на снази до дана ступања на снагу овог закона. У 2015. години неће се вршити усклађивање права на месечно новчано примање и породични додатак сходно члану 43. став 2. Закона о правима бораца, војних инвалида и чланова њихових породица („Службени гласник СРС”, број 54/89 и „Службени гласник РС”, број 137/04).

Кориснику породичног додатка који то право остварује у складу са ставом 3. овог члана, не припада право на породичну инвалиднину по умрлом војном инвалиду који је користио додатак за негу сходно члану 52. овог закона.

Члан 240.

Корисницима права из члана 198. овог закона који немају пребивалиште на територији Републике Србије престају ова права истеком 30 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 241.

Исплата права признатих по прописима који су били на снази до дана ступања на снагу овог закона, а која треба превести на овај закон, вршиће се као аконтација до њиховог превођења на одредбе овог закона.

Члан 242.

У поступку превођења права из члана 239. ст. 1. и 3. овог закона о којима се одлучује и на основу налаза и мишљења надлежне лекарске комисије прибавиће се нов налаз и мишљење лекарске комисије.

Члан 243.

Решење о усклађивању, односно превођењу права из чл. 238. и 239. овог закона подлеже ревизији. Ако против овог решења није изјављена жалба, првостепени орган који је донео то решење, изузетно од рока из члана 182. став 2. овог закона, доставиће га заједно са списима предмета надлежном другостепеном органу у року који му одреди тај орган. У овим случајевима ревизија и жалба не одлажу извршење решења. У поступку ревизије, изузетно од одредбе члана 184. став 1. овог закона, то решење се може само укинути и

управна ствар другачије решити или укинути и вратити на поновни поступак и одлуку.

Члан 244.

Прописи за спровођење овог закона донеће се у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

До доношења прописа из става 1. овог члана примењиваће се подзаконски акти донети на основу прописа који престају да важе даном ступања на снагу овог закона, уколико нису у супротности са њим.

Исплата права прописаних овим законом вршиће се по прописима који престају да важе даном ступања на снагу овог закона, до формирања Јединствене матичне евиденције – када ће се прећи на исплату у складу са чланом 200. овог закона.

Права прописана чл. 110, 111. и 113. овог закона признаваће се од 1. јануара 2016. године, до када ће се та права остваривати по прописима који престају да важе ступањем на снагу овог закона.

Кориснику коме је, по пропису који престаје да важи ступањем на снагу овог закона, признато право на путничко моторно возило, право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила по члану 95. овог закона може се признати по истеку рока од седам година од дана преузимања тог возила, односно исплате новчаног примања по Закључку Владе 05 Број: 401-1181/2011 од 24. фебруара 2011. године.

Право из члана 120. овог закона припада у случају проналаска посмртних остатака палог борца после ступања на снагу овог закона.

Право из члана 121. припада кориснику коме је право на породичну инвалиднину признато после ступања на снагу овог закона.

Члан 245.

Народна скупштина, надлежни орган јединице локалне самоуправе и Савез удружења бораца народноослободилачког рата, именовале чланове комисија из члана 165. овог закона у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 246.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе:

1) Закон о правима бораца, војних инвалида и чланова њихових породица („Службени гласник СРС”, број 54/89 и „Службени гласник РС”, број 137/04);

2) Закон о правима цивилних инвалида рата („Службени гласник РС”, број 52/96);

3) Закон о финансирању удружења бораца ослободилачких ратова Србије („Службени гласник РС”, број 21/90);

4) Закон о основним правима бораца, војних инвалида и породица палих бораца („Службени лист СРЈ”, бр. 24/98, 29/98 и 25/00 – СУС и „Службени гласник РС”, број 101/05 - др. закон);

5) Закон о заштити чланова породице лица на обавезној војној служби („Службени лист СФРЈ”, бр. 18/76);

6) Закон о остваривању заштите чланова породице лица на обавезној војној служби („Службени гласник СРС”, бр. 9/77, 45/79, 10/84 и 49/89”);

7) одредбе чл. 60. и 61. Закона о утврђивању надлежности Аутономне покрајине Војводине („Службени гласник РС”, број 99/2009);

8) одредбе чл. 1а, 2, 3, 5, 6а, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 18, 18а, 19, 20, 22, 23а и 23б Закона о основним правима носилаца „Партизанске споменице 1941.” („Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 40/73, 33/76, 32/81, 68/81, 25/85, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);

9) одредбе чл. 2а, 3, 4, 6, 7а, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 19, 19а, 20, 21, 23, 24а и 24б Закона о основним правима бораца шпанског националноослободилачког и револуционарног рата од 1936. до 1939. године („Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 40/73, 33/76, 32/81, 68/81, 25/85, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);

10) одредбе чл. 2, 3, 5, 6, 8, 10а, 10б, 10в, 10д, 11, 12, 12а, 13, 14, 14а, 15, 17. и 19. Закона о основним правима лица одликованих Орденом народног хероја („Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 21/74, 33/76, 32/81, 68/81, 25/85, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);

11) одредбе чл. 1а, 2, 4, 11. и 11а Закона о основним правима лица одликованих Орденом Карађорђевог звезде с мачевима, Орденом Белог орла с мачевима и Златном медаљом Обилића („Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 22/73, 33/76, 68/81, 75/85, 44/89 и 87/89);

12) одредбе чл. 4, 5, 6, 8, 11. и 15. Закона о борачком додатку („Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 33/76, 32/81, 68/81, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);

13) Уредба о начину остваривања права припадника Југословенске војске у отаџбини и Равногорског покрета у области борачко-инвалидске заштите („Службени гласник РС”, број 51/05);

14) Уредба о праву на месечно новчано примање за време незапослености ратних војних инвалида од V до X групе из оружаних акција после 17. августа 1990. године („Службени гласник РС”, број 42/06);

15) Одлука о образовању Комисије за одлучивање о праву на изузетно месечно новчано примање („Службени гласник РС”, број 81/05).

Члан 247.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.